

FICTIUNEA

nr. 124 ● ianuarie 2026

Revistă de cultură

Paul Cernat e
însoțit zilnic de
litere-spiriduși,
care îi deschid
ușa de la
Universitate
și-i șoptesc
versuri de
Bacovia.

Zenob

Director: Șerban Pavlu

Scanează codul QR
pentru a citi integral
articolele

Iarna începe oficial în momentul în care scot din dulap fularul roșu. Scămoșat și vai de el, cu niște ciucuri lamentabili, lung de vreun metru și lat cam de o palmă. Pare genul de fular pe care l-ai dona unui om de zăpadă. Sau l-ai arunca pe o sperietoare de ciori.

Dar pentru mine e special. M-am atașat de bucata asta de material, deși nu-mi amintesc cum m-am pricopsit cu un asemenea fular. N-are vreo încărcătură emoțională aparte. Nu a aparținut vreunei rude. Sau poate că da, dar nu-mi mai amintesc. Simt însă că poartă în fibra lui amărăta o urmă de respectabilitate. Eleganța nu-i cu totul dispărută din fularul ăsta. Amintește de niște povești trecute. E ca un film nedezvoltat de care dai într-o valiză veche.

Mi-l atârni la gât și iarnă de iarnă descopăr aroma unor povești din trecut. An de an deslușesc tot mai multe detalii din istoriile astea. Ele devin tot mai clare și-mi place să navighez printre ele. Parcă încep să mă cunosc pe mine însumi.

Îmi place să mă uit pe geam, ascuns la căldură, și să urmăresc trecătorii. Îmi imaginez poveștile lor pornind de la câteva întrebări. Ce caută pe stradă în Ajun sau în prima zi de Crăciun? Unde se duc? Ce vorbesc între ei? Ce au în buzunare? Cu cine au vorbit la telefon în ultima oră?

Și îmi răspund singur. Nu mă interesează să discut cu ei. Îmi construiesc singur dialogurile și poveștile. Mă simt ca un observator al bulevardului.

Și e așa de bine ascuns la căldură! Oare așa ar trebui să fie scriitorii?!

Scot din bibliotecă „The Original Illustrated Sherlock Holmes”, o carte groasă, cu poveștile tipărite în coloane, ca într-un ziar. Și cu ilustrații. Citesc încet, pentru că sunt în engleză. Dar lectura asta lentă are beneficiile ei. Pătrund mai temeinic în poveste. Sunt într-un film serial detectivistic în care decorurile sunt construite în fața ochilor mei, iar personajele fac de zor repetiții ca pentru o piesă de teatru. Și elementele se așează la locul lor, iar povestea curge

ca la un semnal, dintr-o dată, nici eu nu-mi dau seama cum și când. Îmi place să deschid volumul domnului Arthur Conan Doyle mai ales în perioada sărbătorilor de iarnă. Asociez aceste zile de sărbătoare cu lectura lentă, cu poveștile care te acaparează treptat și șterg fără să-ți dai seama contururile lumii reale, nu cu rollercoastele în proză, indiferent cât de antrenante ar fi.

Mă urmărește amintirea unui Moș Crăciun de prin primele clase de școală, de la o serbare. Un actor nepotrivit, o interpretare tragică văzută prin ochii unui copil de 7-8 ani. Semințele unei viitoare povestiri de groază.

Am tot lucrat la bucățița asta de realitate, am întors-o pe toate părțile. Copilul se apropie de Moș Crăciun și observă câteva pete mai întunecate pe haina roșie. Privirea îi coboară, iar pe marginile tivite cu alb, vede mai multe picături roșii. Moșul observă privirea care-l tot analizează. În următoarea scenă, copilul se trezește acasă, în patul său. Privește

tavanul și luminițele din brad, ale căror umbre joacă vesele. Abia s-a trezit. Întoarce privirea. Și-atunci apare chipul lui Moș Crăciun, care cascadează o gură știrbă și neagră, cât întregul an înlănțuit în spatele zilelor luminoase de sărbători, zile care ai vrea să se întindă la nesfârșit, dar despre care știi foarte bine că au un final bine programat.

În iarna mea e ger, cu zăpadă multă, străzi blocate, oameni rămași în case. Și cu un foc de lemne în fața căruia îmi încălzesc mâinile. Cu mult vin fier. Și filme oarecare. Cu dulciuri și șosete groase. Cu căzi pline de apă fierbinte în care să mă cufund cu totul. Cu geamuri înghețate și pături. Cu mănuși și sănii sprijinite de perete. Cu multă cafea. Și multe luminițe în brad.

Dau delete la tot ce am scris până aici. Rectific. Zic altfel. Cu multă sănătate. Atât. Bine, și cu speranță. Și dragoste. Cu bucurii și surprize. Și cu sănii, mănuși, pături, geamuri înghețate... Ați înțeles. Și un roman intitulat *Iarna în care totul s-a rezolvat*.

Liceul e pentru toți

Oana Fotache Dubălaru

Sunt tot timpul în legătură cu profesorii de gimnaziu și de liceu pentru activitățile de practică pedagogică, pentru examenele de obținere a gradelor didactice, și cu studenții care din 1997 încoace (de când am început să predau la Litere) se pregătesc să devină profesori. Sunt la curent cu preocupările lor, cu părerile lor despre organizarea învățământului și cu temerile pe care le au.

Nu v-ați aștepta la asta, dar mulți studenți și-ar dori să existe un examen de admitere la facultate. Sunt mult mai responsabili decât o afirmă prejudecățile care circulă pe seama lor.

Anul trecut am organizat la facultate o întâlnire cu 30 de profesori de la licee foarte diferite, de elită și din cartiere defavorizate economic și social. A fost o experiență foarte utilă, au fost discuții productive și sincere, iar noi, gazdele, ne-am propus să ascultăm și să înțelegem de la colegii noștri care predau la liceu care sunt problemele pe care le identifică în felul în care este discutată literatura, care este percepția elevilor acestor generații. Concluzia a fost că organizarea cronologică a materiei ar consolida mai bine cunoștințele și ar facilita formarea competențelor vizate.

Sunt, de asemenea, în legătură cu mulți colegi de la

universități din toată lumea și sunt la curent cu discuțiile despre modul de predare a literaturii din alte părți. Eu refuz să cred că elevii din România trebuie priviți/tratați altfel decât cei din Franța, Italia, Spania sau Germania, care studiază literatura cronologic, pornind de la poezia medievală și epopeile eroice, care nu sunt cele mai ușoare scrieri de pe lume. Să le cultivăm elevilor noștri ideea că școala e un spațiu al plăcerii și nu un mediu unde se formează ca oameni înseamnă să ne discredităm ca profesori. Nu pot fi de acord cu această percepție.

Pe de altă parte, e vorba nu doar de secolul al XVII-lea, „secolul cronicarilor”, să-i

spunem, ci de toată premodernitatea românească până la Junimea, inclusiv. Cei care răspândesc această idee sau aleg să deformeze această propunere ar trebui mai întâi să citească atent. E ca într-un banc trist: nu era un secol, ci trei, nu erau „cronicari”, ci doar UN cronicar. Noi l-am recomandat pe Neculce, care a avut cea mai bogată posteritate literară dintre toți (Bolintineanu, Creangă, Sadoveanu și alții se inspiră de acolo). Practic, doar una sau două săptămâni din 35, câte are anul școlar, se va discuta la clasă un fragment dintr-o cronică.

Letopisețul lui Ion Neculce se află în acces liber pe internet.

Iată cum sună fragmentul IX, ca să nu ne mai speriem degeaba:

„Când au murit Ștefan-vodă cel Bun, au lăsat cuvânt fiului său, lui Bogdan-vodă, să închine țara la turci, iar nu la alte neamuri, căci neamul turcilor sunt mai înțelepți și mai puternici, că el nu o va putea ține țara cu sabia, ca dânsul.”

Gândiți-vă la discuțiile despre politică și diplomatie care se pot purta cu elevii pornind de la acest fragment, la actualitatea situației: un lider politic preocupat de ce va fi după el, într-o vreme în care „alegera” era simplă – sabie sau închinare; ce discuții interesante s-ar putea face despre posibilitățile de a alege astăzi!

Sau fragmentul XX, o splendidă poveste de dragoste concentrată în câteva rânduri:

„Având Radul-vodă o fată din trupul lui, să fi fugit [a fugit] cu o slugă, ieșind pe o fereastră din curțile domnești din cetatea Hârlăului. Și s-au ascuns în codru. Și au făcut Radul-vodă năvod de oameni [i-au încercuit] și au găsit-o la mijlocul codrului, la o fântână ce se chema Fântâna Cerbului, lângă podul de lut. Deci pe slugă l-au omorât, i-au tăiat capul, iar pe dânsa au dat-o la călugărie, de-au călugărit-o.”

O intrigă amoroasă și două destine frânte care nu și-a pierdut puterea de a ne vorbi.

Roman de iarnă

Marius Nica

Iarna începe în acea dimineață când ies din casă și „mroase a frig”. Când nicio adiere de vânt nu tulbură liniștea și simt atunci cum ar trebui să mă uit în sus și să văd primii fulgi de zăpadă. Și chiar dacă aceștia nu apar, ei sunt undeva acolo în memoria mea vizuală.

Sărbătorile sunt, evident, despre ritualuri și gesturi preluate sau moștenite. Pe lângă toate acelea, îmi place în gerul iernii să caut trandafiri înghețați, uitați parcă de timp și natură în graba ei de a schimba anotimpurile.

În vacanțele de iarnă obișnuim să citesc cărți „lejere”,

romane scurte sau volume de nuvele. Anul acesta, însă, pentru că am fost provocat intelectual de întâlnirea cu un om deosebit, voi risca să recitesc câteva dintre volumele lui Emil Cioran. *Pe culmile disperării* va fi prima lectură. Știu: poate nu este cea mai potrivită lectură pentru perioada sărbătorilor de iarnă, dar cred că textele mari nu au nevoie de o perioadă a lor.

În fiecare iarnă mă gândesc cu oarecare nostalgie la zăpezile copilăriei mele. Îmi aduc aminte diminețile în care plecam la școală și în fața blocului era mereu o potecă adâncă în zăpada căzută cu câteva zile în

urmă. Iar gerul avusese grijă să îi ofere ceva deosebit: scârțâitul sub tălpile mici ale bocancilor mei. Sunetul iernii și al somnului care încă atârna în pleoapele mele de copil în acele dimineți întunecate. Acel sunet încă îl caut și acum, deși nu mai am nici blocul, nici zăpada și nici tălpile mici...

În luna ianuarie mă întâlnesc întotdeauna cu mine! Două ființe, fața în față. Ca doi gemeni. Separați de masă, de tacâmuri și... de text. Aș avea atât de multe să mă întreb. Și atât de multe să îmi spun. Aș fi o gazdă bună cu mine-persoană și mi-aș da să bea din cel

mai bun vin – căci doar așa voi reuși să aflu tot ce vreau și doar astfel aș reuși să mă conving să accept *didascaliile* celui alt. Încăpățânat, geamănul ar fi reticent la început, dar vinul... ei, bine, vinul face minuni. Îmi va mărturisi, cu oarecare tristețe, că aștepta de mult invitația asta. L-aș privi adânc în ochi și i-aș zice: „Tu... Eu... Textul e mereu viu. Ești binevenit oricând!”

Iarna, orașul meu interior își aprinde luminile în fiecare seară. Și lasă ninsoarea să se aștearnă peste străzile goale. Nu e frig – e doar o senzație de liniște și răbdare. Poate în totală și voită contradicție cu

ce se întâmplă în orașul-real. Zbuciumul de început de an și nerăbdarea ce vibrează în jurul meu zilele acestea nu își fac loc în spațiul meu interior. Aici este liniște și uneori, printre fulgi, plutesc fotografii cu un băiețel pe sanie.

Romanul de iarnă pe care l-aș scrie ar avea ori un titlu foarte scurt, de un singur cuvânt – *Dorința* – ori un titlu lung, în care aș încerca să cuprind toată povestea: *Noaptea în care nu am știut să plâng*. Dar poate am să îl las fără titlu și îl voi numi simplu: *Roman de iarnă* și mi-aș ruga cititorul să îi pună el ce titlu dorește. Tu ce zici? L-ai citi?

Bogdan Răileanu: „Să nu lași pauza să te găsească”

Care e primul semn că pentru tine „începe iarna”? Un miros, un obiect, o melodie, o replică, o imagine.

Pentru mine, iarna începe cu mirosul frigului. Este un miros specific, metalic, de atelaj uitat pe câmp în zăpadă. Îl simt în aerul Bucureștiului în ultimii 30 de ani când ninge la munte și vine un front atmosferic rece spre oraș purtând în el acest aer rece și curat al iernii. Și de aici începe restul cozonacilor și al vinului fierț.

Ai un ritual personal de sărbători? (oricât de mic, ciudat, ironic sau emoționant.)

Ritualul este legat de masa în familie și de jurămintele ulterioare că nu mai mănânc, nu mai beau, o să fac mai mult sport, o să citesc mai mult etc.

Ce carte recitești sau vrei să recitești iarna asta?

Mi-am propus să recitesc o carte de eseuri a lui Agamben. Nu știu dacă voi reuși.

Ce personaj (creat de tine) ai invita la masa de

Crăciun? Și ce reacție crezi că ar avea?

Cred că l-aș invita la masa de Crăciun pe Cristi, personaj din povestirea *El Nino* care a apărut în volumul *Picioare de lotus* și aș discuta cu el mult despre Dumnezeu și sensul lui

încercând să îmi dau seama dacă este sau nu Cristi chiar fiul lui Dumnezeu reîntors pe Pământ printre muritori.

Care e cel mai neașteptat cadou pe care l-ai primit vreodată? Sau cel mai prost. Fiecare avem unul.

Am primit un ceas deșteptător de la bunicul meu acum mulți ani. Mult timp m-am întrebat dacă mi-a făcut un cadou prin care a vrut să îmi transmită un mesaj să îmi aduc aminte să trec mai des pe la ei sau pur și simplu a fost un cadou pe care el l-a considerat util pentru că se trezea foarte devreme dimineața.

Cum e decembrie în orașul tău interior? Fricos, luminos, haotic, nostalgic, ironic?

Decembrie este de obicei plin de prieteni și multe vizite. Deci haotic. Nu apuc mereu să mă odihnesc. Decembrie e ca o întrerupere a programului normal.

Ce titlu ar avea un roman de iarnă scris de tine?

Să nu lași pauza să te găsească.

Fără somn

Doina Ruști

Într-o noapte de iarnă, a anului 1702, o bucureșteancă fără somn s-a apucat să facă plăcinte. Iar dintre toate, cea de dovleac îi răsuca mințile, căci răspândea o aroma de vanilie, un damf ușor de busuioc și de coajă groasă, pe care a prins-o focul din două părți.

Evident, restul lumii dormea, cu toate că dulceața cuporului se revărsase de la Colțea, în jos, până-n apele Dâmboviței, unde la ora aia visau somnoteii, înveliți în nămol, și mormolocii peste care suflase marele Murta, stăpânul viselor și al apelor.

Satisfăcut, de puterile sale și de liniștea nopții, Murta plutea sub un pod, trăgând în nări efluvii de măr și de salcie. Dar în reveriile sale s-au strecurat și aromele bucătăriei din Colțea. Dovleac! Era exact ce-i plăcea, mai ales la început de decembrie.

S-a strecurat, a trecut peste străzi, ajungând la casa bucureștenei insomniace.

La fereasta ei, Murta arăta ca o ceață, iar femeia a crezut că s-a aburit geamul. Masa era plină de plăcinte, așezate pe o tepsie cu mânere de argint.

Murta se delecta cu mirosul, apropiindu-se cu lentoare prin micile crăpături ale giurgiuvelei, prin fantele minuscule ale geamului.

Femeia, nu cred că v-am spus, n-avea somn pentru că dormise multă parte din viață. În adolescență, dormea tun, încât părinții ei, cuprinși de grijă, au trimis-o la Târgoviște, ca să învețe arta chilimului. Și-ar fi rămas acolo mult timp, dacă ai ei n-ar fi murit secerați de ciumă.

Prin urmare, întoarsă la casele părintești, a descoperit plăcerea bucătăriei. Iar când ai tot ce-ți trebuie, când nu duci grija zilei de mâine, când nu e nimeni pe capul tău, să te trimită la manufacturile de covoare ori să-ți hotărască ziua de mâine, te păresc visele.

De multe ori, în monotonia făcută din aburi și fum de

prăjeală, se ridică o ursuzenie fără limite. Plăcintăreasa semăna cu un bătrân supărat, cu o floare ofilită de secetă.

Pentru Murta, ea nu era decât o răsuflare stătută, pe care se simțea îmboldit s-o repopuleze cu vise. În arta sa, de maestru al plăsmuirii, exista o temă pe care o iubea mult: a parfumurilor. Orice boare a vieții îl făcea să se gândească la acțiuni complicate, încât uneori un iz firav de migdală prăjită se transforma în poem ori chiar în epopee cu sute de personaje. Insomnica îl inspira să aducă alături grădinari cu ochi de safir și femei amatoare de jocuri nocturne, cai înaripați și cântăreți de petreceri, musculțe ciititoare și spiriduși plictisiți de câte rele făcuseră.

Noaptea a fost lungă, iar la ziuă, plăcintele se răciseră, iar parfumul lor secase, supt de nesățiosul Murta al viselor.

În acea dimineață a nins puțin, cu fulgi mari.

După multe zile în care nu mai bătuse podurile orașului, Plăcintăreasa a ieșit din casă, fără treabă, ca să se uite în stân-ga și-n dreapta, să se bucure de zăpadă. Nu știa că visele lui Murta îi poleiau fața, că se mișcau pe umeri și se lăfăiau pe blana de capră, răsrântă pe spate. Ișlicul, peste care tremura un saric de mătase, i se umpluse de vise încolocate, de iepurașii albi ai speranțelor, de fructe care cântau pe o creangă, de picioare venite din altă lume ori de mâini atât de lungi, încât atingeau trecătorii.

Străzile păreau cuprinse de aiureală, iar Plăcintăreasa, văzută de la ferestre, arăta ca o femeie scăpată de la bărbat: părul i se despletise, ișlicul era pe-o ureche, iar de sub maloteaua, de un verde smarald, curgeau fumurile

amărui ale disperării, lăsând în urmă flori de salcâm.

Negustorii au luat-o la ochi, câțiva pazavani au urlat în goarne, ca să se știe că o femeie înnebunise, și cereau întăriri, să fie dusă pe sus la Cernica sau unde-o fi.

Și totuși, în toată nebunia care cuprinsese Strada Mare și ulicioarele dimprejur, un singur om părea împietrit: un băcan.

Acest bărbat mustăcios și pitic, care avea să rămână în istorie, era după o noapte în care se gândise la sinucidere și pentru care viața nu mai avea niciun sens. Și-am să vă spun și de ce. Deși avea vad bun și vânduse ceva, cum se vinde înainte de sărbători, constatase de câteva zile că nu mi avea niciun ban. Cufărul în care își ținea bănetul nu mai era. Dispăruse inexplicabil din ascunzătoarea păstrată de generații, sub podea, despre a cărei existență știa doar el. Ce însemna asta? În primul rând – faliment. Nu avea bani să-și plătească nici taxele, care mereu au fost mari. Nu putea să cumpere altă marfă. Era condamnat, aruncat pe drumuri și mort de frică. Dar chiar și-așa, părăsit de speranță, tot îi mai rămăsese loc de un plan, anume să se arunce din Turnul Colței în acea zi.

De cum ieșise din băcănie, poate pentru ultima oară, o văzuse pe Plăcintăreasă pășind pe mijlocul străzii: înaltă, monumentală în paltonul ei verde, învăluită în șoapte, venite de pe lumea cealaltă.

Băcanul uitase ce avea de făcut. Ochii îi erau înfipti în poalele hainei, de sub care ieșeau în alai niște ființe fragile, siluete lipite cumva de întrebările lui. Iar în dimineața de iarnă, în care Murta dormea, satisfăcut, după

o noapte de desfătări, iar Plăcintăreasa pășea fără grabă, băcanul, pironit la doi pași de băcănia lui jefuită, și-a început aventura de personaj. De fapt de erou, pentru că își dădea seama că se afla în fruntea grupului de dansatori, care urcau în ritmul cobzelor spre acoperișurile de nea.

Iar drumul acesta făcea ca fiecare parte a poveștii să se desfășoare în detalii. Vedea prăvălia cufundată în beznă, vedea luna care plângea peste Lipsani. Și în pâclele negre ale unui nopți din trecutul noiembrie, îl vedea pe însuși hoțul banilor săi.

În acea dimineață, în care Plăcintăreasa făcea pași pe zăpadă și pazavani sunau cu dementă în goarne, trecătorii care o întâlneau rămâneau, ca și băcanul, în neclintire. Fapte necunoscute, mistere care îi torturaseră nopți și zile ieșeau acum la iveală.

O rufăreasă de la Palat a aflat unde-și pierduse cerceii, un arnăut plin de sine a văzut fața acelui bărbat care-i făcea fericită nevasta. În fine, cofetarul de la Zlătari se procopsise cu o inspirație culinară, iar sub coloanele de la Șerban Vodă, a apărut din senin o statuie, care semăna leit cu Plăcintăreasa, pentru că bijuterierul își interpretase greșit viziunea oraculară. Iar asta a și fost norocul femeii. În caz contrar și-ar fi pierdut libertatea, sfârșind-o ca nevastă de negustor.

În fine, toate astea au fost înscrise în documentele vremii, ca reclamații ori ca rapoarte de cancelarie. Jefuitorul băcanului a fost pedepsit, rămânând cu o singură mână, amantul a fost dus la Snagov, iar femeia adulterină a primit un șir de mărgelă ca să-și reînnoiască sentimentele față de soțul ei.

Un singur lucru a fost omis: Murta, stăpânul viselor, încă mai doarme, sub un pod de pe Dâmbovița. Doar o aromă fără egal îl va trezi.

Spu-neți-mi, vă rog: face cineva o plăcintă de dovleac, ca pe vremuri?

Învățământul e un exercițiu de cunoaștere

Paul Cernat

De acord cu colegii din ANPRO (și cu cei implicați în realizarea programei) și în amical dezacord cu mulți dintre prietenii supărați pe noile planuri cadru de la Limba și Literatura Română pentru clasa a IX-a. Mă așteptam la ceva mai rău, sunt chiar plăcut surprins: e vorba despre apariția minimală, prea târzie poate, a ceea ce a mai rămas din domeniul nostru. Nu am nici un fel de interes aici – vorbesc doar ca unul care-a tot combătut pe fb pentru re-cronologizarea învățământului de profil și „întoarcerea istoriei literaturii” în școli, la nivel elementar; de fapt, pentru centralitatea perspectivei istorice în toate disciplinele de studiu.

Pun doar câteva întrebări: de ce se discută totul de parcă învățământul de LLR începe de la zero cu clasa a IX-a, deși bazele ar trebui puse începând cu clasele a VII-a și a VIII-a? Dacă era așa de bine cu vechea programă organizată strict tematic la clasa a IX-a, dacă datorită ei elevii citeau de plăcere și se bucurau nespun *like never before*, de ce rezultatele sunt atât de proaste și numărul absvenților dezorientați

cronologic ajunși la Litere atât de mare? Nu cumva avem de-a face cu un impas al „decronologizării”? Cum poți să citești și să înțelegi scriitori contemporani, fără să știi cum s-a scris înainte? Cum să înțelegi „Poema chiuvetei” fără să fi citit în prealabil „Luceafărul”, să-i citești, adică, pe postmoderni fără să ai habar de intertextele lor din trecut?

Nu sunt de acord nici cu ideea că despre epoca premodernă (cronicari etc.) și despre secolul 19 nu pot fi spuse lucruri simpatice și care să-i „prindă”, instruindu-i totodată, pe elevi, și că autorii respectivi sunt neinteresanți și plicticoși din oficiu. Păi, la Anton Pann (criptomanelist al culturii urbane), Dinicu și Iordache Golescu, Russo, Alecsandri, Filimon, afli o grămadă de lucruri mișto, amuzante și, da, uneori foarte „actuale”, dacă profesorul știe să le predea, manualele – să le decupeze, și dacă nu se blochează totul în evaluări posace cu itemi găunoși. Profesorul Paul Cornea, care cunoștea epoca aia mai bine decât pe mulți dintre contemporanii săi, ne-a învățat cândva că lucrurile pot sta cu totul altfel în ce-i privește.

Mai află și elevii cum era lumea/societatea pe atunci, în loc să reducă totul la lumea lor.

Învățământul ar trebui, la urma urmei, să fie și exercițiu de cunoaștere a unui domeniu, iar fără minima orientare prin istoria acelui domeniu nu înțelegi decât ce-ți spun contemporanii. Sau asta vrem?

Poți învăța foarte multe despre noi înșine din lumea „depășită”, ba chiar din „înapoierea” lor. Învățământul ar trebui, cred, să fie în primul rând un exercițiu de cunoaștere.

Văd și multă supărare că nu-s deloc autoare-n programa de clasa a IX-a. Dar, păcatele mele, dați-mi exemple de autoare care să fi existat până la epoca Junimii, la noi; să nu-mi spuneți Dora d'Istria sau Hermiona Asachi (de acord să spui ceva de Carmen Sylva sau

Veronica Micle, că Sofia Nădejde e un pic mai târziu). N-am observat atâta „frăsială” când a fost scoasă din programă „estetizanta” Hortensia.

Am în schimb o problemă cu reducerea numărului de ore, și cu comprimarea într-un secol a lit. rom. de până la Junimea inclusiv. În plus, mă tem că propunerea asta vine prea târziu, deși nicio dată nu-i prea târziu.

În fine, e mult de discutat și lucrurile sunt foarte amestecate. Dar faptul că s-a ajuns aici vine și din eșecul a ceea ce a fost până acum. Așa cum vedem bine că sfârșitul Istoriei nu s-a confirmat, că a revenit Istoria peste noi de ne-a năucit, nici sfârșitul „istoricității” (cronologiei) în învățământul de profil nu s-a dovedit a fi o afacere prea bună; a devenit chiar un blocaj.

La Cafeneaua Al-Barbak

Amr Abu Alata

Ședeam la o cafenea numită „Al-Islah” („Al-Barbak” în vechime), din micul meu sat, ale cărei ziduri bătrâne povestesc întâmplările timpului. Atunci m-a lovit o idee, ca o chemare din adâncul meu, o întrebare aidoma unei izbitori a aerului în ferestrele sufletului:

Este adevărat ceea ce știm despre această lume? Ori adevărul ne privește din spatele unei perdele înșelătoare de presupuneri, iluzii și limbaj?

Am privit fețele din jurul meu: un bătrân citea ziarul, parcă acela ar fi fost ultimul său

refugiu; un tânăr aranja un videoclip de zeci de ori înainte să-l publice; iar ospătarul cafenelei îi privea în tăcere, cu înțelepciunea așteptării.

Am spus în sinea mea: fiecare cunoaște lumea în felul său, însă... care dintre ei o cunoaște așa cum este ea?

Atunci am început să evoc umbrele filosofilor din tezaurul memoriei mele, ca și cum ar fi ieșit din cărți și s-ar fi așezat pe scaunele din jurul meu. Fiecare purta propria lumină și îmi lumina un colț al acestei întrebări misterioase.

Primul a fost Platon. Ținea sub braț ziarul „Republica” și-mi șoptea la ureche, parcă reținând un vis străvechi:

„Lumea pe care o vezi este o iluzie, prietene... este doar o umbră. Adevărata cunoaștere nu stă în ceea ce vezi ori auzi, ci în ceea ce transcende această, acele adevăruri eterne care se află într-o lume superioară, departe de iluzie și corupție.”

Mi l-am imaginat prinzându-mă de mână și trăgându-mă afară din această cafenea, din zgomotul mulțimii, din absurditatea vieții de zi cu zi, și

conducându-mă spre o lume pură, impecabilă.

Am văzut adevărul în ochii lui ca fiind absolut, de netăgăduit... Am simțit o mare ușurare; de asemenea, mă înspăimânta... deoarece tot ceea ce iubeam în această lume era, pentru Platon, o replică incompletă.

Integral în fictiunea.ro

Mircea Horia Simionescu și ingeniosul joc al așteptării

Anda Lupuleț

Cărțile inventate (și, totodată, scriitorii lor, editurile, personajele, întâmplările) din *Bibliografia generală* există, sunt reale, au suflu pentru că poartă un nume – aceasta este logica pe care trebuie s-o acceptăm de la bun început dacă vrem să pătrundem în joc. Odată intrați, tot ce trebuie să facem e să căutăm subtilele indicii lăsate de MHS și totul ne va fi explicat numaidecât.

La pagina 21, ni se spune deja despre George Taktill, autorul cărții *Despre imbecilitatea cititorului*, că își propune să nu vorbească despre persoane care nu sunt de față. Nu e frumos și nu e nici estetic. El se adresează cititorului, pe care-l surprinde din moment ce deschide cartea. Taktill demască naivitatea cititorului dispus să ia în serios născocirile unui oarecare, îl acuză de neatenție sistematică, de stupiditate. Cititorul e un imbecil. (*Bibliografia generală*. București: Nemira, 1992, p. 21.)

Deci ni se spune deja că totul e de față, în față, în text, că totul e text și că cititorul e predispus la a se lăsa făcut de acesta din lipsa lui de atenție și tentat să creadă că o carte nu începe de-adevăratelea decât după eventuala prefață (aici, după acel „Cuvânt înainte” esențial cu care se deschide *Bibliografia*). Apoi, câteva pagini mai târziu, dăm de cartea *Șah* a lui Gabriel Mohr der Erste despre „Căderea în păcat. Ieșirea pe furiș. Iar recăderea. Deznodământul: descompunerea sa [a tânărului rătăcit] în factori primi” (p. 24), de unde aflăm atât presentimentul lui MHS în legătură cu soarta cititorului *Bibliografiei* – în final, acesta va rămâne pierdut în labirint, chiar dacă a avut fulgerător senzația că l-a deslușit, cât și misiunea supremă a scriitorului – cea de a descompune

lumea în „factori primi”; primim din titlu și un mic indiciu legat de jocul în miezul căruia ne aflăm – nu orice fel de joc, ci unul care presupune o anumită dibăcie a minții (șahul).

Înaintând în carte, ne izbir de *Oameni în pijama* a lui Jacob Therme, în care „Autorul se multiplică pe sine la infinit” (p. 29). Să fie chiar MHS cel care „se multiplică pe sine la infinit”, abuzând de forța inepuizabilă a limbii și, odată cu ea, a literaturii? Să aibă MHS nenumărate chipuri prin care dă naștere „discursul[ui] cu o mie de capete”? (Gheorghe Crăciun, *Pulsul prozei*. Iași: Polirom, 2018, p. 95)

Avansând cu avânt prin cartea lui Valerio Valéry – care, ce să vezi, se numește *Experimentul* –, ni se explică faptul că literatura (mașina cu puteri miraculoase) e un tărâm nemărginit care are nevoie numai de un simplu declic (învărtirea comutatorului) pentru a crea infinite combinații:

Să vedem cum funcționează mașina cu toată puterea ei miraculoasă. Încep prin a învârti acest comutator. [...] În câteva minute [...] pe Homer îl servești cu Stockhausen, iar pe Eminescu împreună cu Bălțatu, marele colorist. Pe Bruegel Bătrânul îl simți respirând alături de mama lui Ștefan cel Mare.

E colosal, când stai să te gândești! Televiziunea n-a reușit să îmbine decât câteva arte clasice, mașina aceasta le-a cuprins pe toate, adăugându-le nisip, felii de pepene, plante medicinale, legende, clavecinul și pitulicea, saltele, hexametru, amigdalita, ipotenuza, Marioara, gramatica, somniferele, dimineața și seara [...] (Mircea Horia Simionescu, pp. 178-179).

Întocmai asta e și *Bibliografia generală*, o colecție de combinații și de codificări (chiar de combinații codificate) care îi forțează pe J. J. Nocrin, Conrad Dahn, Nicolas Fontana, Homer și Ștefan cel Mare să se întâlnească și să fie *la fel de reali*.

La pagina 237, aflăm că Giorgio Sempronius descoperă, prin romanul său sugestiv numit *Recuzita*, că Tineretul epocii noastre nu mai sesizează unele elemente esențiale din literatura trecutului [...] Este aproape imposibil să mai poți obține plenitudinea unor imagini poetice care utilizează elemente dintre cele citate [papirusul, linte, sepie, rondelul etc.] dacă n-ai cunoscut niciodată, în realitate, calitățile produselor și elementelor cu acele denumiri. Ca atare, cercetătorul a propus conducerii confecționarea imediată a unor prototipuri, spre a le breveta și a

le introduce ulterior în fabricație în micile ateliere meșteșugărești. (p. 237)

Găsim aici iarăși o formulă foarte bună pentru ceea ce pretinde să fie *Bibliografia* – un prototip care încearcă să cuprindă o imensă listă de cărți și de autori valoroși, ferindu-i astfel de uitare. În rest, e adevărat și simplu – e imposibil să recunoști ceva ce n-ai cunoscut niciodată. Iată temelia jocului lui MHS. Dacă întreaga lucrare *Inscripție pe un Panteon* a lui Karl Nielsen „se străduiește să ne convingă că nu este vorba nici pe departe de așa ceva” (p. 243), pentru cei ingenioși la fel face și *Bibliografia*. Pentru cei slabi, pe dos. (Dar știm deja de la Borges că „o carte care nu încheie în ea propria-i contracarte este considerată incompletă.” *Opere. Volumul întâi*. București: Editura Univers, 1999, p. 276).

Chiar aproape de final, prin cel de-al doilea infinitiv din lista *Infinitivelor Sfântului Anton* a lui Hubert Müller Ring, pare că MHS vrea să atragă atenția asupra faptului că, în lumea întoarsă pe dos, în universul „curbat” (așa cum îi spune el), contrariile nu se mai opun, rostirea minciunii semănând prea bine cu cea a adevărului, „evidența peisajului” pierzându-și tăria. Dacă cititorul *Bibliografiei* ajunge până la pagina 289, nimic nu-i mai poate schimba gândul, nimic nu-l mai poate scoate (sau arunca) din labirint, din crezul lui, din destinație: „A suporta cu nepăsare evidența peisajului. A te minți că în spatele acelor case cu acoperiș roșu se află alte case, la fel de cochete, că în spatele acelor brazi se ascund alți brazi, întreaga pădure, că în spatele lunii pline se află o altă lună plină”. (pp. 288-289)

Integral în *ficțiunea.ro*

Un manual de recitare (sau despre stăpânitoarele duhuri ale iernii)

Catrinel Popa

Ca în fiecare iarnă aproape, aş vrea să recitesc *Manualul întâmplărilor* de Agopian. Poate şi *Tache de catifea*, *Sara*, *Tobit*... Dar în primul rând *Manualul*... Dorinţa asta se repetă nu an de an nu doar pentru că un capitol de acolo se intitulează *Crăciun cu Miloradovici*, nici pentru somptuozitatea stilistică a descrierilor hibernale, marcă înregistrată „Agopian”. Un temei subiectiv e acela că m-am îndrăgostit de unul dintre personajele din această carte

stranie. Nu de Păsăroiul Ulise, nici de Armeanul Zadic sau de Ioan Geograful, ci de un personaj episodic, de stimfalida Diana. Pasionată de geografie, această silfidă de la Porţile Orientului reuşeşte să-l impresioneze chiar pe Ioan cu ştiinţa ei de geografă amatoare, atunci când vine vorba, de pildă, de populaţia Engliterei; apoi mărturiseşte franc că pasiunea pentru geografie se trage, ca la toate stimfalidele, din patima călătoriilor şi nu ratează ocazia

de a se revolta împotriva condiţiei prezente de prizonieră a Păsăroiului Ulise care a închis-o într-un borcan:

— Cum o cheamă, bre, pe stimfalida asta pe care o ții în borcan?

— Mi-a spus, dar am uitat! spuse păsăroiul. Cred că Diana.

Auzindu-se strigată, stimfalida deschise un ochi alene, albind în întuneric ca un licurici, şi spuse către păsăroi:

— Ce vrei? [...]

Stimfalida mai deschise un ochi, pereche cu primul, apoi într-o doară se făcu toată numai un ochi, ca un felinar în noapte, luminându-le feţele obosite şi murdare şi ţepoase şi liniştite.”

Acest ochi enorm de stimfalidă seamănă cu o lentilă magică prin care cititorul este ademinit să privească lumea cu întâmplările ei, atunci când „stăpânitoarele duhuri ale iernii” ies de prin clopotniţe, la ceasul mult aşteptat de ele, acela al solstiţiului de iarnă.

În oraşul meu interior ninge mic şi nu există grabă

Roxana Dumitrache

Pentru mine, iarna vine ca un somn aşteptat, tipul de somn de după o cină reuşită când invitaţii pleacă (în sfârşit, la casele lor), platourile cu bordură albastră sunt şterse bine, inclusiv de traumele transgeneraţionale, paharele ajung la locul lor, mai ai câteva resturi de brânzeturi şi prăjitură, bolul de fructe e plin şi casa e liniştită şi ea. Miroase a bumbac cald şi portocale. Iubesc senzaţia de frig matinal – ştiu că o să-mi aduc un val de antipatie şi-l merit integral – dar aerul rece pe care-l tragi în piept în dimineţile cu zăpadă mă narcotizează, mă face să ţip mic, în fular: ce bine că sunt aici, acum!

Mi-ar fi plăcut să am vreun ritual vrăjitoresc, exotic, doar al meu şi, eventual, să-l şi pasez fiicei mele, ca bijuteriile de familie. Mă rog în fiecare an să nu-mi fure nimeni coronita de brad de pe uşa de la intrare şi să aleg cadouri care nu se transformă în cadouri de pasat. Când eram mică şi mama primea ceva care

nu i se potrivea sau nu-i plăcea pur şi simplu, spunea „pe asta o s-o mărit”, fie că era o poşetă, un parfum sau vreun obiect pentru casă. N-am înţeles niciodată ce legătura avea mariajul cu un cadou prost ales, deşi probabil

există un mic adevăr. Deci mă rog să nu aleg cadouri „de măritat”. Altfel, împodobesc în fiecare an doi brazi: unul acasă, unul la părinţii mei, îmi asist bunica la prăjituri sperând că voi trece vreodată, ca în

jocurile Nintendo, la nivelul în care nu doar pudrez cornuleţele sau prăjesc nuci şi poate chiar ajung să ucid dragoni. Şi prânzurile lungi care se prelungesc spre ora cinei şi la care mă aşez strategic lângă sora mea cu care vorbesc prin semne, pe sub masă. Acum, ca să fac o confidenţă neobişnuită: sunt măritată cu un bărbat pe care îl cheamă Crăciun, a devenit numele de familie al fiicei mele, deci eu chiar trăiesc Crăciunul tot anul. Şi toţi anii.

Mi-a intrat în sânge o deprindere cam intruzivă, dar nu ştiu cum să scap de ea. Cum intru într-o casă străină, vreau să văd cărţile. Şi nu doar să citesc titlurile, ca orice om rezonabil, ci să le răsfoiesc şi – fatal! – să mă uit după dedicaţii sau orice soi de notiţă. Există şi lucruri mai intruzive pe lume, am o prietenă care deschide frigiderul, deci ce fac eu pare o bagatelă. Aş reciti cărţile pe care le-am împrumutat şi nu le-am primit înapoi din diferite motive: scurte amnezii,

comoditate, relații terminate cu nervi intempestivi, mutări și relocări. Ei bine, vreau să recitesc iarna aceasta toate cărțile care nu au ajuns înapoi la mine, promit că le voi primi fără pic de reproș. Nici măcar cu indiferență semioștilă, ci doar cu recunoștință.

Există o amintire de sărbători, cea mai frumoasă amintire de Crăciun, și de departe cea mai veche. Aveam 4 ani și unchiul meu se deghizase în Moș Crăciun. Avea un costum improvizat care arăta perfect, barbă albă din vată și mănuși. Dar mai avea și pantofi extrem de tinerești, genul pe care Moș

Crăciun nu i-ar fi ales. Mi s-a părut o alegere stranie, curajoasă chiar, dar nu eram tocmai Poliția modei pentru Moși Crăciun. Îmi amintesc perfect că eram toată familia extinsă și eram tare fericiți și senini, de parcă răul nu exista pe lume. Mi-am spus poezioara în brațele Moșului și am avut certitudinea că am cel mai bun și iubitor unchi din lume. Și am tot revăzut pantofii pe hol, dar nu am spus niciodată nimic.

Am o colecție de cadouri proaste, dar niciodată de la familie sau apropiați, ci de la oameni care fie vor să mă impresioneze, fie merg pe

vârfuri pe lângă mine. Ori cadouri cumpărate pe fugă, ca dintr-un soi de datorie patriotică, pe alea le sesizez imediat. Lista cuprinde: set de cuțite japoneze (extrem de scumpe, mi s-a zis, și mă tot întreb ce ar trebui să fac cu ele), două ceainice identice (am glumit atunci spunând că pare cadou pentru divorțați), un tablou de Pacea (care îmi place, de regulă, dar era o lucrare care nu-mi trezea emoții și a fost returnată după o ceartă monumentală).

Cel mai neașteptat cadou? Și aici am o listă: primul meu șirag de perle adus de tata din Shanghai. Și o căsuță pentru

păpuși Barbie pe care era să i-o confiscie la aeroport, era uriașă. Eram, totuși, clasa a V-a și primisem perle și case de păpuși. Mama e omul care alege cele mai frumoase cadouri, nu poate gafa nici dacă și-ar propune, dar cel mai neașteptat rămâne scrisoarea de la Moș Crăciun (în care mama nota că sunt cea mai iubită fetiță și că ortogramele sunt importante).

În orașul meu interior, ninge mic și nu există grabă.

Tot timpul mi-a plăcut cuvântul *omețire*. Nu înzăpezire, nu troienire. Dacă aș scriu un roman iarna, i-aș spune simplu: *Omețirea*.

0 ușă întredeschisă

Roxana Ruscior

Să tot fie 30 de ani de când am stat ultima dată în fața casei care mi-a făcut copilăria suportabilă cu misterul ei, cu acea promisiune nerostită, imposibil de ignorat – locul care mă atrăgea ca un magnet, ținându-mă totodată la distanță. Viața m-a dus departe de blocul din fostul bulevard Petru Groza și de vila aceea, pe care o găsesc transformată.

Privesc atent gardul cu bare metalice acum ruginite, geamul spart de la etaj și tencuiala cenușie, desprinsă pe alocuri, care atârnă ca niște bucăți de piele smulse cu cleștele. Nu mă tulbură atât de mult decăderea evidentă a superbe case, cât un detaliu complet neașteptat, care îmi provoacă un gol în stomac și transpirații reci pe șira spinării: ușa este închisă. Schimbarea mi se pare atât de nefirească, încât decid imediat să plec. De altfel, se apropie și ploaia, deja tună și simt pe creștet și pe obraji primii picuri ce anunță o furtună de vară.

Când să pornesc spre strada Ana Davila, cu gândul să mă adăpostesc cât mai repede în stația de metrou de la Eroilor, prind cu colțul ochiului o

frântură de imagine ca un vis: cineva a intrat în casă, închizând iute ușa, cu un scârțâit deranjant, care nu avea cum să-mi scape. Încremenesc pe moment, apoi îmi spun că probabil casa a fost retrocedată și vândută, cineva o fi venit să facă o evaluare sau poate chiar să înceapă renovarea.

Dau din nou să plec, când aud cât se poate de clar un plânset de copil răsunând de la etaj, prin geamul spart. Încep să tremur la gândul că poate cineva are nevoie de ajutor, realizând încă o dată că vila aceea este cu siguranță părăsită, din moment ce a rămas complet cufundată în beznă, poate nici nu mai este branșată la curentul electric. Dacă vreun copil s-a ascuns acolo, cine știe de ce și de cine, ar fi în pericol. Trebuie să-l ajut, iar Spitalul Universitar este la doi pași, în caz că ar fi nevoie de îngrijiri.

Poarta este deschisă, nu mai trebuie să sar gardul cum făceam cândva. Pentru prima dată, cu inima cât un purice, dar împăcată cu gândul că fac exact ce trebuie, urc cele trei trepte, apăs clanța din metal coclit, iar ușa se dă ușor în

lături, în mod surprinzător fără să scârțâie. Când pășesc în antreul întunecos, mă lovește un miros greu, de mucegai și umezeală. Casa este complet pustie, probabil oamenii au furat toate obiectele care se puteau lua. La urma urmei, cine nu ar profita de o ușă mereu întredeschisă? Au rămas doar parchetul din lemn masiv, umflat pe alocuri, o galerie strâmbă, de care mai atârnă o rămășiță de draperie roșie, și balustrada din fier forjat care mărginește scara ce urcă la etaj.

O pală puternică de vânt ce anunță începutul furtunii izbește ușa în urma mea. Plânsetul se aude acum mai puternic, este al unei fetițe și vine în mod clar de sus, din camera cu geamul spart. Glasul îmi tremură și mi se pare că sună penibil când întreb fără prea multă convingere: „Ce-ai pățit? Ești singură?” Urc încet scara cu trepte din travertin, spunându-mi că voi sta puțin acolo cu fata, ne vom adăposti împreună până trece ploaia, apoi o voi duce acasă sau la spital, dacă nu se simte bine.

Pe măsură ce urc, întunericul devine tot mai dens, mă

gândesc că de vină trebuie să fie norii de afară, ei nu mai lasă lumina să pătrundă. Mă trezesc într-o încăpere mare și goală, din care n-a mai rămas nimic, doar o bucată de oglindă spartă pe peretele din fața mea, care reflectă o figură ruptă în bucăți, hădă. În dreptul ferestrei, o copilă stă în genunchi, cu spatele spre mine, și hohotește. O rază de lumină intră prin spărtura din geam pe părul ei lung și negru care arată încălzit, nepieptănat de multe zile.

Cu o tulburare pe care nu mi-o pot explica, mă apropiu de fetiță, dar nu știu ce să-i spun, pentru că toate replicile care-mi trec prin minte mi se par prea dure sau pur și simplu stupide. Așa că tac și pășesc precaut prin întunericul din jurul meu, spre acea firavă rază de lumină. Copila se oprește o clipă din plâns și se întoarce întrebător spre mine. Simt ca o gheară în piept și în gât, nu mai pot respira și trebuie să clilesc de câteva ori ca să alung năluca. Mă privesc în ochi, printr-un ciob din oglinda spartă, aruncat în dreptul ferestrei.

Adrian Lesenciuc: Modelele există, sunt tăcute

Interviu realizat de **Ciprian Handru**

Stimate domnule Adrian Lesenciuc, sunteți poet, prozator, eseist și critic literar. Doctor în științele comunicării, profesor universitar, președinte al filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România, ați publicat volume de versuri, critică și istorie literară, romane. Lucrările dvs. se regăsesc în antologii și volume colective publicate în țară și în străinătate. Dintre premiile literare acordate, amintesc: Premiul Societății Scriitorilor Militari și Premiul Filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România pentru eseu (2006), Premiul Filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România pentru proză (2009), Marele Premiu la Concursul Național de Poezie „Octavian Goga” (2017); Premiul „Cartea Anului” la Colocviul Romanului Românesc (2018). De data aceasta, mi-ar plăcea să ne concentrăm asupra unei alte dimensiuni a creației dumneavoastră. Ca scenarist al filmului *Iraclie Porumbescu*, purtătorul de lumină, care a fost primul element din biografia părintelui Iraclie Porumbescu care v-a convins că merită un documentar dedicat?

Întâlnirea cu părintele Iraclie Porumbescu s-a petrecut demult, iar dialogul nu s-a desfășurat pe coordonate liniare. Aveam vagi idei despre existența lui, despre opera lui literară și despre rolul pe care l-a avut în Revoluția din 1848, dar altceva m-a apropiat definitiv de povestea vieții sale. În luna mai a anului 2011 a fost descoperită în locuința

strămoșilor mei după mamă din Breaza, pe grinda-meșter a casei, o inscripție în slavonă, care în traducere sună astfel: „Această casă a fost construită de harnicii gospodari Ioan și Maria Golembiowski, soția lui, în anul 1841 luna august”. Ioan Golembiowski era unchiul lui Iraclie, fratele mai mare al lui Ațanasie, vornicul din Sucevița, iar casa avea să fie descrisă într-una dintre povestirile mai târzii ale prozatorului, „Încă însurat nu fusesem”, inclusă în volumul său de referință, *Aminții*. Grinda a fost achiziționată de Consiliul Județean Suceava și donată Muzeului „Ciprian Porumbescu” din Stupca, unde se găsește chiar la intrare, sub „Cântecul tricolorului”. De la această legătură de sânge cu familia Porumbesților a început totul. Mai întâi, am scris romanul *Balada* (Editura Creator, 2020), apoi mi-am dat seama că Iraclie Porumbescu merită mai mult și am publicat studiul *Iraclie Porumbescu și revoluțiile*. Opera uitată (Editura Basilica, 2022), care stă la baza scenariului.

După prezentarea în cadrul Festivalului Internațional de Film Quo Vadis din Iași, filmul documentar a fost proiectat – la sfârșitul lui noiembrie – și la Brașov, în prezența realizatorilor: Cristina Chirvasie (regizor) și Grațiana Lăzărescu (producător). Cum au decurs discuțiile cu spectatorii? Ce idei/aspecte biografice ați simțit că rezonază cel mai puternic cu publicul?

Filmul documentar este emoționant pentru că viața părintelui este excepțională și pentru că busola morală nu a dat niciodată greș în propria viață. În ciuda tuturor încercărilor și unei existențe de lov, părintele a rămas un reper moral, un adevărat model nu doar pentru generația copiilor săi, ci și pentru generațiile următoare. Doamnele Cristina Chirvasie și Grațiana Lăzărescu au realizat un film impresionant prin aducerea în prim-plan tocmai a acestei dimensiuni formatoare. De altfel, dumnezeilor au pus bazele unei proiect

mai amplu, „Revoluția Modelelor”, care are acest scop de a sublinia caracterul formator al unor modele tăcute din istoria noastră. Filmul documentar a fost realizat în cadrul proiectului „Revoluția Modelelor”, cu sprijinul Fundației Culturale Memoria. La proiecția primă de la Festivalul Internațional de Film „Quo Vadis” de la Iași, Sala Ecclesia a Muzeului Mitropolitan a fost plină. Un public numeros a avut și proiecția filmului la Brașov, în Aula Academiei Forțelor Aeriene „Henri Coandă”, la Cinematograful Modern și la Biserica „Sfântul Nicolae” din Șchei, unde dialogul a avut în prim-plan această dimensiune formatoare, acest model călăuzitor al părintelui prin marea tulburată a încercărilor zilei. Foarte mulți dintre cei prezenți au aflat despre rolul părintelui în cultura română prin intermediul acestui film documentar, ceea ce m-a bucurat foarte tare, pentru că practic astfel am reușit să aducem în discuție o figură culturală, istorică și eclezială care trebuie recuperată.

Pe lângă elementele biografice, documentarul aduce în prim-plan un context cultural și istoric bogat: Aron Pumnul, familia Hurmuzachi, viața Bucovinei secolului XIX. Cum ați articulat aceste perspective și ce rol joacă ele în destinul lui Iraclie Porumbescu și, la alt nivel, în arhitectura filmului?

Scoaterea în evidență a rolului jucat de Iraclie Porumbescu în deșteptarea națională a fost cumva imboldul acestui demers. Iraclie Porumbescu și

revoluțiile articulează povestea revoluțiilor sale, în ambele sensuri ale conceptului. Pe de o parte, proiectează intenția de schimbare politică și culturală, implicit și socială, intenționată prin conturarea unei viziuni naționale în anii expresiei plene a pașoptismului la moșia Hurmuzăcheștilor de la Cernăuța, 1848-1850, la care se adaugă celelalte valori de încercare de articulare a viziunii politice prin publicația *Bucovina de la Cernăuți*, prin

Gazeta Transilvaniei de la Brașov, ori prin candidatura pentru Dieta Bucovinei. Pe de alta, după 1861, revoluția lui Iracție Porumbescu privește gravitarea în jurul valorilor culturale, naționale și morale prin intermediul cărora națiunea română să iasă din întunericul necunoașterii. Având această conștiință a întunericului și viziunea asupra căii de urmat, părințele Iracție – o personalitate complexă, capabilă de înaltă performanță în varii domenii, în

arte: literatură, muzică, diverse meșteșuguri pe care le va preda în prima întreprindere pedagogică în artele tradiționale în Bucovina, apoi tocmai în pedagogie, fie în omiletică, fie în actul didactic bazat pe relevarea adevărului istoric – nu este un simplu mărturisitor, ci însuși purtătorul luminii. De pildă, participând ca secretar al comisiei de exhumare a Sfântului Ștefan cel Mare, are ideea – și o expune în cinci publicații românești – de a

organiza Serbarea de la Putna, cu 15 ani înainte ca serbarea să aibă loc, grație României June, lui Mihai Eminescu și Ioan Slavici. Purtător de lumină fiind, el rămâne în întuneric. De aceea documentarul relevă pe de o parte acest context al propriei vieți și al numelor mari cu ajutorul cărora modelează viitorul țării, iar pe de alta încearcă să îl surprindă pentru a-l aduce la lumină.

Continuarea în fictiunea.ro

Monolog marțian

Mihnea Arion

Sunt un axolot agresiv ațâțând abil atacul împotriva babuinilor blasfemiatori ce-l beștelesc până și pe Belzebut, un capibara capabil de comerț cu dromaderi decadenti desemnând domnitori dintre dărâmături, un elefant energofag eliminând fără elan flamingi flămânzi puși pe fugă de grizzly grozav de gravi, un hipopotam hămesit halind iguane iubărețe, un jaguar jegos jupuind și pielea de pe jupănițe, un koala călcând cadavre congelate de lemuriene leneși (sper că v-a plăcut astal), dar și un maimuțoi magnific maltratând năpârce năzuroase ce oprimă oposumi oportuniști, un pescăruș planificând penitenciar pentru quagga curați la suflet, dar și raton rapace rămânând printre rămășițele somonilor ce saltă prin apa sărată, un șarpe șugubăț sâsâind sibilinic alături de tritoni puși pe tărăboi târându-și trena terifiant, un țap țanțoș țârâind țârcovnicește, un urangutan unduindu-și umbilicul pentru vulpoi vicioși, un wombat uluit de xenofobia xerușilor rămași cu sechele după întâlnirea cu yarara iernatici și, nu în ultimul rând, o zebra zavistnică în căutare veșnică de zeflemea, pentru voi Attila de Chitila, văr cu Pancho Villa, campion la o

sută de metri sticle, expertul în maxime minime, de profesie comentator, ca expresie agresor, am crescut la umbra unui pom, bunică mi-a fost laga și tataie m-a-nvățat de mic să mă joc cu săniuța, dar în varianta la sticlă, imbin cu succes gândirea scindată și nebulia curată, halucinant aranjată, vă hipnotizez, vă dezarmez, vă derulez ca pe casete doar ca să vă incriminez, sunt obsedat și obsedant, acționez ca un ținut în mod constant, uneori agasant, uneori terifiant, înfiorător de superior, ridicol de inferior, vă ofer maximum de fals respect sub orice aspect, evoluez, anticipez, mă mai și distrez în această lume în care orice promoție creează emoție, nu muncesc deloc, sunt nerosos chiar și-n joc, un clarvăzător cu miopie și cel mai ținut dintr-o mie, beau apă de chiuvetă în pahar de cristal și de mic tot încerc să escaladez balcoanele Julietei, căci Silenus mi-a fost mentor și Bacchus tovarăș, în spate am o mie de demoni care-mi cântă fredonând marșul de luptă, un imn nepieritor, când pornesc să vă distrug, vă incendiez casele, vă năruiesc speranțele, vă fur averile, vă vând copilele, nevestele și ficele, surorile și mătușile, căci sunt măgar și ciomăgar,

un extraterestru stresant, energic și deloc galant, vedeți în mine doar dușmănie, căci vă reflect la nesfârșit doar propria prostie, și chiar ca simplu muritor tot sunt deasupra tuturor, căci tratez viața ca pe-o glumă, nu mă puteți cumpăra cu nicio sumă pe care să v-o permiteți, sunt format la școala lui Aristip din Cirene, *al kahul* urlă-n mine și vorba mea e-un construct social care tot lovește și izbește până' vă izbăvește!

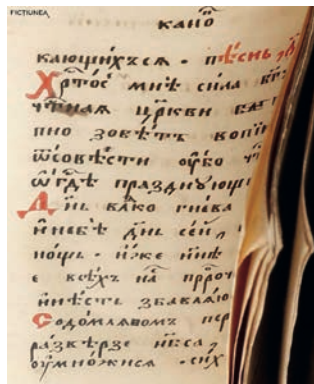
Vă cu prădatoru' și neam cu terminatoru', sunt o creatură născută din ură, cu mintea dată de-a dura, mă pregătesc să vă dau lovituri ca să vă rearanjez dantura, sunt un om odios, vorbesc pe-un ton imperios, sunt inhibat economic, lezat histrionic, îmi place Drinker Bell, nu Tinker Bell, iar de Peter Pan nici nu vreau s-aud, iau decizii radicale, transmit mesaje subliminale, vă-mpușc verbal,

n-am nevoie de tranșcan, chiar și-așa sunt letal, de-aș fi obiect aș fi ilegal, căci îmi place să pedepsesc capital, să-l citesc pe Stendhal, uneori fac câte-un gest teatral, iarna vă mușc din beteală dând dovadă de agresiune mentală și gândire letală, sunt iremediabil, dezagregabil și nesociabil, probabil par demont, deși sunt doar în propriul element, vă spun în mod cât se poate de onest că nu-s deloc modest, ce mai e de zis în rest? V-arunc din avion ca pe un simplu leș, vă-mping c-un singur hieratic gest, sunt omul orchestră, vă dirijez autodistrugerea, urmez anticul rit, unde totu-i citit, sunt evocator, provocator, uneori măsluitor, castelul meu e-o temniță de lux deschisă non-stop, închiriez cimitire și servicii funerare, căci sunt traficant de idei doar în aparență moarte, dar de fapt nepieritoare!

În favoarea normalității sau pentru noua programă

Emma Neamțu

De ce apăr criteriul esențial cronologic al predării-învățării literaturii? Pentru că oferă context și expune elevului o motivare de tip cauză-efect a importanței pe care o are cutare scriitor față de altul, implicit un motiv de a învăța despre acesta mai ușor. Dacă eu, profesor, îi prezint elevului fenomenul literar românesc în evoluție, va înțelege că anume ideii evoluează de la Neculce la Creangă și că pesimismul lui Eminescu, deși trecut prin romantism și filosofie, nu este străin de ideea deșertăciunii lui Miron Costin. Evident, din nou, cu expunerea unui context istoric. În replică, mi se poate spune că deja există elemente de istorie a literaturii române în actuala programă, la clasa a XI-a. Voi răspunde că este prea puțin și prea târziu, deoarece precedentul an

de liceu concentrează toată materia de bacalaureat, cu autorii canonici. Mi se pare un fel de a așeza carul înaintea boilor, un du-te vino fără nici urmă de logică.

Cea mai incredibilă temere a moderniştilor este următoarea: elevii nu pot să se deschidă spre plăcerea lecturii dacă studiul acesteia la liceu începe cu perioada veche. Incredibilă afirmație, pentru că presupune – dacă înțeleg eu bine – că

până la 14-15 ani, adolescențului nu i s-a dezvăluit această plăcere, ca și cum în familie, la grădiniță, la ciclul primar și la ciclul gimnazial nici nu i s-ar fi citit nimic, nici nu ar fi citit singur, ca și cum familiarizarea cu literatura ar fi așteptat vârsta de liceu.

O altă teamă este că tinerii nu vor avea cum să se apropie de autorii contemporani dacă vor fi ocupați să învețe despre cronicari sau despre ceilalți, mai vechi decât ei. Voi spune în acest caz că tinerii au avut, mai ales în ultimele două clase de gimnaziu, această posibilitate – cu atât mai mult cu cât avem în vedere structura probei de Limba română de la Evaluarea Națională – iar după aceea, noua programă nu face decât să asigure profunzime și fundament valoric receptării celor noi, prin prisma celor vechi.

De asemenea, nu mi se pare justă sau de bun-simț insistența ca în studiul literaturii să prevaleze plăcerea elevului. Argumente: este vorba de studiu, deci de identificare și acumulare de informații și de cunoștințe, de utilizarea acestora, de formare de deprinderi – demersuri ce ar trebui să se caracterizeze prin rigoare și seriozitate, nu prin existența unei laturi ludice; elevul nu are cum să-și dea seama de amploarea a ceea ce trebuie să cunoască pentru a dobândi o cultură temeinică, este rolul școlii să-l îndrume și să-l învețe; elevul ar trebui tratat ca și cum curiozitatea firească acestei vârste și capacitatea intelectuală i-ar permite să facă față unui conținut de idei pentru care nu are corespondent în realitatea imediată, dar cu care se pot stabili conexiuni.

Iarna începe după sărbători

Bogdan Teodorescu

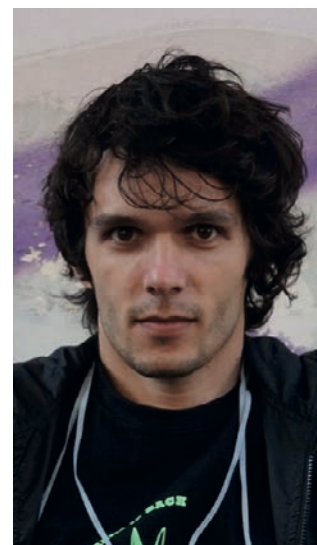
Văd iarna într-un fel mult mai limitat decât vara, pe care mi-o pot imagina deopotrivă festivă, statică, scurtă și nesfârșită, intensă și angoasantă. Vara e ca un personaj multiplu, iarna mai puțin. Iarna începe după sărbători, când zilele sunt monotone, când nu e „nimic de făcut”, timpul favorabil unei libertăți particulare, în afara altor ritualuri decât ziua și noaptea.

Tot ce se întâmplă interesant e înainte de sărbători. Scenariul se dovedește perfect atunci când se dau peste cap cele mai multe dintre planuri și apare improvizația. În timpul sărbătorilor, dacă nu sunt obligat să particip la vreo reuniune

și reușesc să rezist momentelor cu caracter ritualic din familie, mă bucur să lucrez sau să pierd vremea, nu fără o ușoară îngrijorare, pentru că ne închipuim de fiecare dată acest răstimp mai îndelungat sau mai intens decât este în realitate. Nu doar atunci, ci în general, sunt puține gesturi sau acțiuni pe care să le numesc măcar în treacăt ritualuri. Prefer monotonia căreia îmi place să mă sustrag prin scurte intermitențe.

Singurele cărți pe care le-am recitit vreodată au fost *Don Quijote*, pe care mă pregătesc să o mai citesc o dată cândva, și *Jurnalul lui Kafka*, pe care nu-l terminasem prima oară. Așa cum nu mă întorc

decât nevoit la trecut, nici cărțile nu le pot reciti. Legătura cu ele prefer să o păstrez prin alți cititori și, cu puțin noroc, dacă găsesc un eseu reușit, prin comentariile pe care le aduce cu sine. Am mai citit o dată și *Știința voioasă* a lui Nietzsche, dar pe bucăți, ca pe Kafka. Niciuna nu se poate citi iarna. Accept totuși cu plăcere poveștile ca unică recurență, dacă e vreodată cazul. Să recitesc o carte se mai împiedică, într-o perspectivă mai puțin vișătoare, și de lista destul de lungă de cărți pe care încă nu le-am terminat sau pe care abia le-am început. Este cazul romanului *Fratricizii*, de Kazantzakis (în versiunea franceză, *Frères*

ennemis) sau *La fin du monde avait pourtant bien commencé* de Patrice Jean, un scriitor nantez pe care l-am descoperit anul trecut, niciuna vreo lectură de Crăciun, cu toate că umorul celui din urmă ar putea

acompania o ambianță festivă, ușor efervescentă prin notele sale ironice. Fiindcă și iarna și vara ne dau iluzia unui timp dilatat, în același timp destrămată chiar de sărbători, mi-ar plăcea să mă ocup de cărțile mai groase ca *Recoltes et semailles* de A. Grothendieck, un soi de jurnal, potrivit într-o oarecare măsură cu această senzație de timp lent.

Nu mă urmărește nicio amintire anume de sărbători. Dacă ar fi să caut una cu orice preț, ar fi poate barba artificială a lui Moș Crăciun (Gerilă) de la grădiniță, imitând totuși cu naturalețe firele de păr adevărate, spre deosebire de ceilalți Moși care veneau la alte clase cu barbă din vată. Nu-mi

explicam foarte bine această barbă cu bucle neregulate, ușor gălbuie ca la fumători, formând o linie dreaptă în partea unde se întâlnea cu obrazul, și făcea un șanț în care dispărea orice dovadă că ar fi falsă.

Mi-ar plăcea să invit pe cineva care vorbește o limbă pe care nu o înțeleg și care nu cunoaște limba română, un paleontolog sau, la limită, unul dintre desenatorii care au decorat peștera Chauvet. Sentimentul neliniștit de surpriză sau de ciocnire ar putea să re-creeze ceva din confuzia și oboseala Mariei și a lui Iosif în căutarea unui adăpost. Sau a Regilor Magi, care s-au întâlnit pe tăcutelea și au continuat împreună același drum.

Imposibil să prevăd vreo reacție, oricare ar fi invitații, astfel de întâlniri sunt prilejul multor inadvertențe în plin mijlocul convențiilor. Cineva ajunge mai târziu, ceva rămâne în urmă, discuțiile se scufundă în oboseală.

Exeptând o zebră de metal cu cheiță în copilărie, niciunul dintre cadourile primite de Crăciun nu m-au surprins. Până foarte târziu, mă dezamăgeau toate, în special hainele care îndeplineau dubla funcție de necesitate și utilitate, opusul cadourilor prin excelență. Din când în când, mai primesc haine, în plus, colorate urât.

Cred că orașul meu interior e mai mult un sat, din felul celor care nu cred să mai existe.

Modest, chiar sărăcăcios, pe străzile căruia să poți ieși să te scuturi de zăpadă. Decembrie poate fi rural, dar e frumos și în orașele mari în care există filarmonică. Mirosul unor haine reci într-o sală de concert e perfect.

La început de ani, aș prefera mai degrabă să iau ceva cu mine. Din păcate, războaiele vor veni și ele după noi, singure victimele lor rămânând în urmă.

Dacă aș crea ceva în ianuarie, într-o notă de umor, l-aș numi *Sfârșitul verii*, altfel probabil ceva de genul *Un cal pierdut*, titlu pe care l-am dat deja unei expoziții, preluat de la un cântec. O zi aproape la fel de lungă ca noaptea etc.

Miraculosul în romanul „Scriitorul, clovnul și îngerul de acolo”

Howida Saleh

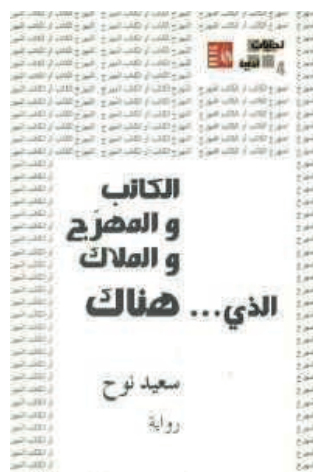
Scriitorul, clovnul și îngerul de acolo este al șaptelea roman al scriitorului egiptean Saeed Nouh, publicat în seria *Literary Manifestations*, de la General Authority for Culture Palaces. Textul reprezintă o continuare a proiectului narativ al lui Saeed Nouh, în care acesta îmbină realitatea cu imaginația, lucrând în registrul fantastic al îngerilor, care devin capabili să împărtășească fricile, anxietățile, visurile și aspirațiile omenirii. Textul oscilează între două lumi: lumea realității, cu opresiunea, marginalizarea și tirania ei, și fuga din fața acestei tiranii prin reuniuni ale plăcerii și beției; și lumea fan-teziei, unde îngerii stau martori asupra lumii oamenilor, cu toate contradicțiile ei.

Saeed Nouh lucrează cu conceptul polifoniei și al narațiunii carnavalești, construind trei texte distincte, cu voci și perspective diferite. Îngerul reprezintă punctul de vedere

implicit, situat între adevăr și minciună. Romanul este împărțit în trei texte împletite: primul privește așezarea informală Abu Dahruj, o așezare ocupată de un grup de oameni marginalizați din Helwan, începând cu 13 octombrie 1981, având ca protagoniști personaje formate în epoca istorică de treizeci de ani ce a urmat.

Al doilea text implică discuția scriitorului – vocea autorului real – care examinează evenimamentele istorice prin care a trecut Egiptul, de la Revoluția din 1952 până la amendamentele constituționale din 2005.

Al treilea text este de natură documentară sau creează iluzia documentării, în ceea ce critica a numit „noul documentarism”. Aici, scriitorul folosește o formă documentară pentru a-și prezenta perspectiva asupra peronajului egiptean, în special asupra relației acestor oameni marginalizați cu societatea egipteană. Textul

apare ca un studiu de teren documentar despre apariția așezării informale Abu Dahruj și principalele ei caracteristici demografice, însă în realitate este un text iluzoriu, imaginativ, prin care scriitorul încearcă să creeze verosimilitate documentară.

Miraculosul și straniuul pătrund structura romanului, dar fantasticul de aici diferă de ceea ce este cunoscut. Fantasticul izvorăște din

uimirea realității și din ruperea legilor ei, depărtându-se de standardele teoretice occidentale (poetica fantasticului la Todorov și alții). Pentru toate acestea, autorul s-a inspirat din compendiul minunatului în dimensiunea sa populară locală, ca fundament diferit de forma stereotipă a fantasticului metafizic.

Nivelurile de limbaj din roman variază, de la limbajul încărcat de energii poetice latente din cuvintele îngerului și ale clovnului, până la limbajul prozaic, diversificat între arabă standard și colocvială, în narațiunea și dialogurile celorlalte personaje.

Scriitorul, clovnul și îngerul de acolo este o contribuție distinctă și remarcabilă la proiectul romanesc al lui Saeed Nouh, care și-a adăugat un loc clar pe harta literară narativă arabă.

Integral în fictiunea.ro

Femeile din umbră: cum au modelat istoria Egiptului femeile din Serviciile Regale de Informații

Samah Mamdouh Hassan

De-a lungul istoriei, lumea informațiilor a fost acoperită de mister – un tărâm în care faptele se împletesc cu legendele, iar secretele devin povești transmise fără dovezi clare.

Printre cele mai dezbătute istorii din Egiptul modern se află cea a unei presupuse unități secrete de femei, despre care se spune că ar fi operat în cadrul serviciilor de informații în perioada regalității, posibil continuând, pentru o scurtă vreme, și după Revoluția din 1952. Aceste femei ar fi jucat roluri ascunse în operațiuni de spionaj, infiltrându-se în cercuri politice și literare, influențând din umbră factorii de decizie.

În romanul său *Fiica dictatorului*, scriitorul Mustafa Obeid reînvie această lume enigmatică, împletind puterea, înșelăciunea și loialitățile schimbătoare. Printr-o combinație de documente și imaginație literară, el

oferă cititorilor o narațiune captivantă care pune sub semnul întrebării granița dintre realitate și ficțiune. Dar a existat cu adevărat o unitate clandestină de femei-spion care serveau agenții politice? Sau este doar un alt mit născut din secretomania ce a învăluit mereu zona de inteligență din Egipt?

Romanul *Fiica dictatorului* se desfășoară pe două planuri temporale paralele. Primul aparține trecutului, partea care încadrează romanul în categoria ficțiunii istorice. Aici, Fayrouz descoperă întâmplător memoriile bunicii sale, Sanaa Bakkash, o femeie care a influențat scena politică și literară a Egiptului în timpul monarhiei. Al doilea plan este plasat în prezent. Fayrouz, medic, locuiește cu bunicul său, profesor devotat și iubitor al limbii și literaturii arabe. Peste noapte, starea lui se schimbă brusc: începe să repete numele „Sanaa” în crize de delir, implorând-o să-l ierte. Mănată de confuzie și teamă, Fayrouz caută adevărul despre familia ei – bunicul, mama și bunica. În cele din urmă, o găsește pe Husn, servitoarea care lucrase pentru Sanaa, deși Fayrouz crezuse mereu că o cheamă Thuraya. Husn îi înmânează memoriile, care dezvăluie o secvență tulburătoare din istoria Egiptului Regal și a începutului de republică.

În memoriile ei, Sanaa recunoaște că a făcut parte

dintr-o rețea clandestină constituită de agențiile de securitate egiptene. Misiunea ei era să spioneze figuri politice și literare influente și cercuri importante de luare a deciziilor.

Una dintre cele mai neconvenționale tehnici ale romanului este intruziunea autorului în poveste ca personaj. Mustafa Obeid nu se limitează la rolul naratorului omniscient; el apare ca personaj: un jurnalist care investighează trecutul ascuns, urmărind fire încurcate între istorie și ficțiune.

Această fuziune dintre povestire și jurnalismul investigativ conferă romanului o calitate aproape documentară, făcând cititorul să simtă că asistă la o adevărată dezvăluire, nu la o ficțiune.

Autorul include și figuri istorice reale, precum jurnalistul Mustafa Amin, ofițerul de informații Hassan Rifaat și autori importanți ai perioadei – inclusiv Abbas Mahmoud al-Aqqad.

Își ancorează povestea și în evenimente istorice majore precum incendiul din Cairo, dizolvarea Frăției Musulmane, demantelarea grupării „Ikhwan al-Hurriya” și asasinarea prim-ministrului El-Nokrashy Pasha. Aceste elemente reflectă intenția autorului de a așeza acțiunea într-un cadru istoric solid.

În consecință, romanul devine o călătorie investigativă prin două epoci: trecutul unității clandestine de femei și prezentul, în care Mustafa Obeid îi dezvăluie secretele prin intermediul lui Fayrouz.

Integral în ficțiunea.ro

Schimb la bar

Celia Trifan

Tu stai acolo,
cu gura ta, o floare neagră
șoptindu-mi numele,
iar eu, în fața ta,
încălzindu-mi palmele
la ultima urmă de febră.
Ceașca dintre noi,
plină – nu cu ceai,
ci cu ceea ce e imposibil de împărțit:
măsură și delir.

Mă aplec să beau,
dar lichidul mă privește înapoi

Coerența nu este un capriciu curricular, ci condiția înțelegerii

Carmen Theo Făgețeanu

Să ne mirăm că un elev de clasa a IX-a ar trebui să înțeleagă Evul Mediu este un reflex al propriei noastre rupturi culturale, nu o incapacitate a lor. Programul nu propune un „salt înapoi”, ci restituie un sens pe care școala însăși îl pierduse.

În Italia, Franța sau Spania continuitatea aceasta este firească, poate că și noi avem nevoie de o perspectivă similară. Abia când înțelegi începuturile poți înțelege de ce romantismul, modernismul sau postmodernismul au arătat așa cum au arătat.

Dacă tot vorbim despre dificultatea noastră de a înțelege rostul textelor medievale, poate că merită amintit cât de mult

datorează cultura europeană, și implicit noi, literaturii Evului Mediu italian, care rămâne, chiar și azi, o „cheie de boltă” a imaginarului occidental.

În Italia, această literatură nu doar că se studiază în continuare (la nivel liceal și universitar), dar

este considerată un fundament. Dante, Petrarca, Boccaccio nu sunt prezențe muzeale! Sunt priviți ca autori care explică dinamica trecerii de la medieval la umanist. Fără ei, nici Renașterea nu ar avea coerență! De altfel, tocmai în clasele de liceu se insistă pe întregul parcurs, de la lirica trubadurilor și stilnoviști, până la narațiunea exemplară din Decameron, pentru că se consideră că fără această „geneză” a modernității, restul literaturii devine o succesiune de nume fără logică internă.

La noi, dimpotrivă, Evul Mediu pare încă un teritoriu „decorativ”. Îl privim prin turism, prin filme, prin jocuri video, dar

rareori prin cultură. Și atunci apare falsa impresie că e un capitol opțional al Europei, ceva ce poate fi sărit ca o epocă plictisitoare. Dar fără Evul Mediu italian, fără „Divina Comedie”, fără „umanismul în germinație” al secolului al XIV-lea – nici măcar romantismul nostru central nu ar avea repere, pentru că toată construcția național-romantică vine, indirect, din recuperarea structurilor culturale europene medievale.

Poate aici e problema: am moștenit romantismul, dar nu i-am moștenit și rădăcinile. De aceea ne întoarcem mereu la aceleași modele, fără să le vedem istoria lungă.

Cine zice că o crimă nu cere blândețe?

Alexandra Moncea

Nawal El Saadawi
„Femeie în punctul zero”,
trad. Anca Dumitrescu și
Elena Marcu, Black Button
Books, 2021

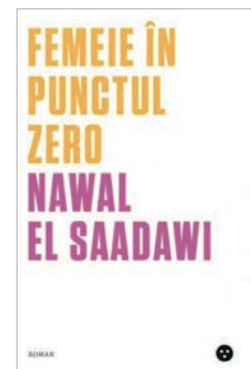
Romanul lui Nawal El Saadawi „Femeie în punctul zero” mi-a revelat, încă din primele pagini, un adevăr universal asupra naturii umane la care nu m-am gândit sau am refuzat, printr-un mecanism de sublimare, să îi permit un acces prelungit în câmpul conștiinței pentru a-l putea diseca și analiza. Dar acest enunț interogativ „Cine zice că o crimă nu cere blândețe?” reprezintă esența multor încercări de a înțelege și de a accepta ceea ce este postulat, poate din cele mai vechi timpuri, și anume acest dualism dintre bine și rău, această coincidență a contrariilor ce nu poate fi anulată, ba chiar este

necesară. Așadar, întrebarea conține, din perspectivă proprie, asocierea a doi termeni antagonici – „blândețe” și „crimă” – și m-a determinat să privesc într-o lumină diferită rolurile de criminal și victimă, cât mai ales resorturile interioare care îi determină atât pe unul, cât și pe celălalt, să se plaseze în acest raport de putere.

Interogația pe care am regăsit-o de mai multe ori în anumite puncte-cheie și prin intermediul căreia autoarea a creat un joc al secvențelor temporale este, poate, nota ficțională care marchează cartea, căci dincolo de asta, întregul roman, așa cum reiese și din prefață, urmărește povestea de viață a unei deținute din Penitenciarul din Qanatir. Este o poveste redată într-un mod autentic care, pe fondul influențelor socio-politice, dă voce unei lumi nedreptățite, uitată,

neajutorată și care singură ar cere propria abolire, dacă ar avea puterea să se facă auzită; însă pe rădăcinile sale impurii se clădește întreaga societate egipteană ai căror cetățeni sunt împinși de val, de torent, de orice forță care, indiferent cum ar putea fi denumită, îi spulberă pe cei slabi sau săraci din calea dorințelor de dominare absolută, iar victimele care suferă și pierd totul rămân femeile.

„Femeie în punctul zero” redă, în schimb, condiția femeii musulmane privită într-o manieră unică, așa cum se deduce chiar din titlu. Privind analogic, pot extinde această viziune pe care am regăsit-o în romanul „Fortăreața albă” al lui Orhan Pamuk, cu o trimitere substanțială la granița fină dintre Orient și Occident. Când personajele principale recunosc că au multe puncte comune – astrologul

Hogea și sclavul său italian, ce reprezintă vocea naratorului – realizează că sunt una și aceeași persoană, asemănându-se până la identificare perfectă.

Titlul romanului este un punct de referință și transmite ideea de singularitate și unicitate. Lipsa articolului nehotărât „o femeie” sau a articolului hotărât „femeia” accentuează cititorului ideea că în paginile romanului nu va regăsi povestea unei anumite femei, nu va regăsi nici starea de incertitudine ce ar putea să se deducă dintr-un articol nehotărât, o femeie oarecare ce n-are niciun cuvânt de spus în fața destinului.

Integral în fictiunea.ro

Carinele și eu

Georgiana Știube

Era liniște în acea mare de oameni. Se mișcau cu toții în aceeași bătaie, regulată, până la colțul străzii, unde formația se desfăcea brusc, ca și cum cineva ar fi retras mâna care o ținea adunată. De acolo începea agitația, zumzetul și toate sunetele unui megalopolis, izbucnite deodată. Carinele și eu ne strecuram printre ei cu o ușurință stranie. Nu aveam răbdare să mergem în spatele vârstnicilor; înaintam altfel, ondulat, ca niște căluși de mare, iar mulțimea ne făcea loc.

După colț, aerul devenea mai dens. Pașii se ajustau singuri, fără grabă și fără întârziere, ca și cum mersul fusese hotărât înainte să ajungem acolo. Mulțimea curgea până la capătul străzii și aveam impresia că zgomotele se desprindeau din mișcare, nu invers. Le simțeam apropierea pe amândouă, în dreapta și în stânga mea, fără să fie nevoie să le privesc. Mergeau la aceeași distanță, în același fel. Eu nu. De câteva ori, m-a străfulgerat ideea că, dacă m-aș fi oprit, orașul ar fi continuat fără să observe lipsa mea.

La semafor, spațiul s-a strâns. Liniile albe nu mai rămăneau pe asfalt; păreau ridicate între oameni, prelungite până la nivelul pieptului, obligându-ne să stăm fiecare în perimetrul lui. Stăteam între ele, dar distanțele nu erau egale. Încercam să-mi așez picioarele corect, fără să știu unde începea locul meu și unde se termina. Când lumina s-a schimbat, mulțimea a pornit înainte ca sunetul să ajungă la mine. Le-am simțit deplasarea simultan, aproape ca o singură mișcare, și m-am trezit cu un pas în urma lor. Nu știu dacă am întârziat sau dacă spațiul meu nu mai corespundea celui deschis.

După traversare, orașul și-a recăpătat ritmul. Clădirile se aliniau din nou, semnele comerciale își reluau funcția, iar oamenii se redistribuiau fără niciun efort aparent. Totul părea la locul lui. Numai eu aveam impresia că mersul meu necesita ajustări permanente. Îmi potriveam pașii prea larg sau prea scurt, fără să nimeresc măsura. Le vedeam pe amândouă mergând înainte, ocupând spațiul cu o naturalețe

care nu lăsa urme, ca și cum orașul le recunoștea forma.

Le-am văzut înainte de vitrine. În timp ce eu mă apropiam, ele păreau să se miște împreună, ca o singură entitate, întorcând capul exact în același moment și oprindu-se la aceeași distanță de geam. Nu știam dacă e doar coincidență sau dacă orașul le recunoștea coordonatele. Încercam să-mi potrivesc pașii, dar spațiul meu nu se alinia cu al lor; pentru o clipă am simțit că exist într-un ritm propriu, ușor întârziat față de al lor. Reflexia mea se rupea în sticlă, frame cu frame, în timp ce ale lor se suprapuneau perfect, greu de separat.

La intrarea într-un magazin, ușa glisantă s-a deschis pentru ele fără ezitare. Am ajuns o fracțiune de secundă mai târziu și a trebuit să aștept ca senzorul să mă recunoască. Am rămas în prag mai mult

decât ar fi fost necesar, cu senzația că suprafața transparentă nu știa ce să facă cu mine. În interior, aerul era rece și ordonat. Rafturile impuneau traiectorii clare, iar clienții le urmau fără să se intersecteze. Le-am văzut înaintând pe același culoar, oprindu-se aproape simultan. Eu rămăsesem în urmă, ținând cont de distanțe care nu păreau să conteze pentru nimeni altcineva.

Când am ieșit din nou în stradă, orașul funcționa impecabil. Semaforul se schimbase de câteva ori fără să-l observ. Mulțimea se rărise și se recompucea în valuri discrete. Le-am ajuns din urmă fără să alerg și, pentru o clipă, am mers din nou în linie. A fost ușor. Aproape natural. Atât de natural încât m-am întrebat dacă decalajul fusese vreodată real sau dacă doar nu știusem, până atunci, cum să ocup spațiul corect.

Nu le-am spus nimic. Nici nu eram sigură ce aș fi putut spune. Orașul mergea mai departe, cu aceeași precizie calmă. Iar eu încercam să țin pasul cu locul care mi se deschidea, pas cu pas.

Mais où sont les neiges d'antan?

Andrei Ungureanu

Născut și crescut la țară, în anii '90, nu pot să îmi închipui Crăciunul și sărbătorile de iarnă decât în sat. În copilărie, primul semn al apropierii praznicelor de sfârșit și nou an era căderea brumei, însoțită de primele înghețuri. Mergeam la grădiniță, întotdeauna pe jos, cu ceilalți copii de pe uliță, uneori însoțiți de vreo bunică, de multe ori singuri. Grădinița, comună satelor Valea Siliștii și Broșteni, era la mai bine de doi kilometri. O bucată de drum trecea pe prundul gârlei, prin

izlazul râului Slănic, drum de căruțe, plin de bălți și gropi. Una dintre distracțiile noastre, și ale mele în special, era să ne dăm pe gheața bălților și să încercăm cu încălțările tăria gheții. Au fost zile în care, calculând greșit rezistența poizgheții înghețate, am ajuns la grădiniță cu picioarele ude, dar n-avea a face, activitatea avea în ea ceva irezistibil.

Mai târziu plecam, tot pe jos, la școala din Valea Popii, destul de departe de casă, și îmi amintesc bine cum, uneori,

dimineața devreme, ieșeam pe uliță să mă pornesc spre școală și găseam zăpada proaspătă și mare, de peste noapte, în care mă afundam până la genunchii mei mici. Erau alte vremuri atunci, ulițele satului nu erau asfaltate, mașini puține, de dezăpezire publică nici nu putea fi vorba. Ne țineam, deci, pe urmele înguste ale vreunei căruțe pornite zor-nevoie la vreo treabă oarecare. Alte dăți, ne agățam din mers de blănilor din spate ale căruțelor care ne depășeau și mergeam

boierește până la școală, ca într-un Uber țărănesc fără bani.

În noaptea noului an, după clasicele programe TV, mâncat și vizite reciproce pe la rude, după petardele de la miezul nopții, ieșeam toată familia să ne dăm cu sania pe uliță, până la șoseaua națională, pe zăpada bătătorită și foarte alunecoasă. Pentru noi, copiii, aruncatul de cenușă sau sare pe uliță era o catastrofă, nici *haber* n-aveam de mașinile care se chinuiau să urce coasta. Am mers, desigur, la colindat în fiecare an, cu toate obiceiurile care se țineau pe atunci în satele din partea

noastră de Mușcel: colindele, steaua, colindatul propriu-zis, plugușorul. De două ori, mai mare, am mers și cu irozii, minunată scenetă de teatru popular, cu roluri multe și texte lungi de învățat. Doar cu capra nu am mers niciodată. Astăzi, din păcate, colindele au degenerat într-un pretext de băute și grosolănii, umblatul cu steaua a decăzut mult, plugușorul aproape că nu se mai întâlnește. Nu mai avem zăpadă, nici măcar îngheț, darămite colinde, copilărie și neprihănire.

Altfel, iubesc frigul, iubesc chiar și gerul pentru perioade

scurte, cu condiția, însă, de a fi însoțite de zăpadă din belșug. Student în Corsica, insulă muntoasă, dar unde rareori ninge, simțeam că bogăția de piatră tăioasă e goală și tristă fără o cunună de nea. Acolo am citit, de la biblioteca universitară, nu îmi amintesc ce anotimp era, romanul lui Haruki Murakami, *Hard boiled wonderland and the end of the world*. Se pare că ar exista și o traducere în limba română, *La capătul lumii și în țara aspră a minunilor*, e pe listă pentru a o reciti. Nu mai am răbdarea să citesc în franceză, deși în acei ani îl citeam pe Dostoievski în

această limbă, împrumutat de la biblioteca municipală Port Royal din Paris. Revenind la Murakami, asociez acel roman cu iarna pentru că mare parte din acțiune se petrece într-un imaginar oraș medieval, stăpânit de ger și zăpadă, cu oameni neputincioși, bântuiți de o existențială frică hibernă. Murakami e unic și acest roman rămâne favoritul meu printre cele scrise de el pe care le-am citit.

Sunt în sat, ies în curte, e aproape Crăciun și nu mai miroase a iarnă. Sunt descumpanit. *Où sont les neiges d'antan?*

Hibridizarea artelor (+uri & -uri)

Marin Marian-Bălașa

În noua eră, în care știm/nu știm, intrăm tot într-o (prea puțin discutată și necritic analizată) veselie, fețele artelor se schimbă radical. Printre fenomene: hibridizarea. Problema concretă fiind că fenomenul nu e nicidecum modă, nici hedonism adolescentin, ci trend decisiv. Și nu impune doar un gen nou, păstrabil în făgașe (precum lung durată cele trecute), ci o ideologie. În spate tronează un eșafodaj sistemic: toată tehnologia digitală aiuritor de galopantă și acaparantă, expansiunea unei parademocrații tot mai autoritariste, dictatoriale și beligerante, plus disperarea economică și lăcomia financiară generalizată. Dar s-o luăm cu câținelul mai facil observabil, lăsând nepoliticoasa politică și economie a faptelor (încă sustrase atenției multora) pentru un altădată (care abia devenind prea târziu va fi mai ușor perceptibil).

Despre hibridizare merită știut deja că astăzi nimic nu mai poate (un *poate* ajuns imperativ „trebuie”) să rămână în vreo puritate originală sau măcar clasică, toate artele

musai trebuind să-și dea mâna, să se-amestece, topească ori suprapună – într-o horă mai puțin sau mai mult zgomotoasă, într-o blândă sau soviață hărmălaie, în evidentă răvășire plezistă și tocări de creieri, senzații, emoții. Extreme perceptive/aperceptive (oricum dominind dominant), între care curg ori se scurg infinitele grade de suportabilitate, resemnare, toleranță, obișnuire,

acceptare, savurare, îmbucurare sinceră și autentică.

Desigur, artele vizuale nu pot decât să beneficieze salutar de și mai multul vizual infuzat/îndopat prin aportul efectelor speciale, realității augmentate sau virtuale, Inteligenței Artificiale – chiar dacă acestea (în frunte cu ilimitabilul liAa), vor deveni nu adausuri/plusuri, ci funcții exclusive. Artele temporale și performative

(dans, teatru, circ, iluzionism, performans) iarăși își vor spori exponențial spectaculozitatea, impactul, șocul, impresionabilitatea, succesul. Dar dincolo de șoul vizual atins deja (pe de-o parte de către operă și balet, pe de-alta de către rock și alte genuri/spectacole de popularitate), muzica apela la psihedelmism ocular doar prin asociere „naturală” cu extazul dorit, forțat, rivalizând cu narcoza. Când însă narcoza febrilă ori psihoza extatică ajunge instalată prin tot mai mult și mai mult vizual, kinestezic și zgomot, e de observat că dimensiunile propriu-zis muzicale se restrâng. În tot mai multe genuri sincretice și stiluri de consum popular melodica e cam simplă, armonia, și mai și, ritmul, repetitiv la modul primitiv, de polifonie și orchestrație nemai-vorbind. Piese-le-n clipuri video deja expun fizicalisme, scenografii și coregrafii fără cusur, vocea solistă fiind nu rar un fals electronic, procesări absolute. Timbralități și registre inexistente-n realul laringal și bucal, efecte goale pușcă.

Integral în ficțiunea.ro

Iarna începe cu un cântec velat

Iulia Pană

Pentru mine, iarna începe cu un cântec velat, ca un glas stins al mării. Apoi un murmur adânc se așază peste liniile ei în nuanțe de albastru verzui și peste orașul devenit trist, lipsit de forfota zilelor de vară și de vară indiană pe care o trăim în ultimul timp.

Iarna aici este, uneori, așa cum o descria Ovidius, geroasă, cu crivăț aspru, ploii reci, chiciură și, doar din când în când, albită puțin de o ninsoare rară, spulberată de vânt.

Te așezi la esplanadă la un ceai fierbinte și privești marea printr-un binoclu nostalgic. Deși pare dură, te lași cucerit de ea, pentru că frumusețea nu dispăre nici iarna, când valurile se izbesc unele de altele, se înalță și cad neconținut, asemenea unei mașinării ritmice, implacabile, revărsându-se peste plajele, devenite spații ale absenței, și ea, prin ritmul ei neobosit, pare singura măsură a timpului.

Chiar și sub asprimea vântului de iarnă, marea își păstrează eleganța întunecată din frumusețe misterioasă, ce continuă să fascineze.

Marea, aici, are o lumină aparte o lumină, care adună culorile în albastru și cenușiu, iar în această cromatică și în vuietul ei, știți că a venit iarna.

Îmi plac cadourile... să le primesc, dar și să dăruiesc.

Ritualul meu de sărbători începe cu alegerea cadourilor. Este, pentru mine, cel mai bun început al sărbătorilor. Colind magazinele și librăriile în căutarea darurilor potrivite pentru toți cei pe care îi iubesc. De curând, am început să scriu felicitări clasice, de mână, să le pun în pliuri colorate, să scriu adresele poștale și apoi să le arunc în cutia roșie, cu gândul să ajungă la timp. Așa am descoperit că nu știu adresele poștale ale prietenilor, ci doar pe cele electronice, și asta m-a întristat puțin. Este un gest simplu, dar plin de

emoție, care face ca sărbătorile să pară mai sincere și mai aproape de suflet.

Iarna aceasta vreau să recitesc „Blocada” de Pavel Chihaia, o carte despre orașul meu, o adevărată frescă a Tomisului de dinainte și din timpul războiului. Este un roman dens, cu o atmosferă apăsătoare, care surprinde orașul prins între istorie, frică și supraviețuire. În paginile sale, Chihaia descrie viața cotidiană a orașului piețe, negustori, marinari străini, hamali și oameni de rând dar și urmele lăsate de război, contrabandă, violență și existențe frânte.

Când am citit romanul prima dată, am aflat că, la scurt timp după apariție, în 1948, cartea a fost interzisă de regimul comunist, iar majoritatea edițiilor au fost retrase sau distruse, fiind considerată incomodă regimului. L-am cunoscut pe Pavel Chihaia cu mulți ani în urmă, într-o vizită la Constanța, și am aflat atunci că a reușit să salveze câteva exemplare. Astfel, după 1990, *Blocada* a putut fi reeditată și redescoperită de cititori.

Există o amintire de sărbători care nu m-a părăsit niciodată. Vine din copilărie, din anii în care mergeam cu colindul fără să înțeleg valoarea banilor. Nu monedele mă bucurau, ci bancnotele, primite pe lângă mere,

rar câte o portocală, covrigi și bomboane de pom.

Colindam familia, vecinii, dar și pe la blocurile din jurul casei. Am încă în memoria mea fotografică imaginea scărilor de bloc cu perdele și tablouri, cu papucii de piele și scăunelele de lângă preșul de la ușă, liniștea și căldura din acel timp. Învățasem un colind vechi de la bunica, nu-l mai știa nici un copil și îl cântam cu solemnitate să impresioneze. Cea mai puternică imagine rămâne o fotografie făcută lângă sania lui Moș Crăciun, la Orășelul Copiilor, alături de tatăl și unchiul meu, care arătau ca niște dandy, în costume negre cu vestă și paltoane lungi. Eu eram fericită, cu hăinuța mea de blană albă cu buline negre, fără să știu că acel moment avea să rămână pentru totdeauna în mintea mea.

Fericirea mea era deplină pentru că, din banii strânși cu colindul, îmi cumpărasem niște ciorapi lungi de lână, în toate culorile și nuanțele de care nu aveam nevoie, și, mai ales, o imensă vată de zahăr, pe care o arătam mândră în acea fotografie..

Aș invita-o la masa de Crăciun pe Abigail, personajul din povestirea mea publicată în revista *Ficțiunea*. Un suflet de o inocență catastrofală, o poezie vie. Abigail poartă pantofi de

culori diferite, planează deasupra orașului după ce fumează ceva interzis și călătorește fără oprire, nu din spirit boem, ci pentru că nu are unde să stea prea mult. Poetă prin vocație, dar și prin necesitate, scrie scrisori de dragoste la comandă, pentru nepricepuți, în timp ce ea rămâne mereu îndrăgostită.

Mi-o imaginez apărând în seara friguroasă de decembrie pe Abigail cea prea înaltă, cu aer ei de englezoaică americanizată, cu un stil ușor stângaci și comic care o face să pară puțin prea mare pentru ușa casei mele. Ar intra în casă ca și cum ar fi greșit adresa, apoi s-ar opri brusc, surprinsă că, de data aceasta, chiar a ajuns unde trebuie.

Aș primi-o la masa mea de Crăciun ca pe un suflet rătăcit. I-aș oferi sarmale, răcitur, cârnați, caltaboși și cozonac și i-aș privi expresia caraghios de uimită. Un meniu pe care nu și l-ar fi imaginat nici în cele mai îndrăznețe fantezii. Ar arăta spre sarmale și ar întreba, foarte serios, dacă sunt „wrapped happiness” sau un fel de ritual de inițiere. La răcitur s-ar uita cu respect. Ar gusta câte puțin din fiecare, cu concentrarea unui copil apoi ar râde brusc, surprinsă de o conspirație a bunătății. Ar lăla și ea colinde și ne-am îmbrățișa, chiar dacă diferența de înălțime i-ar oferi un mic avantaj. Aș ști atunci că am avut o seară fericită, între autoare și personaj cu multă veselie, după degustarea de pălincă și vin de Murfatlar.

Nu aș scrie un roman despre iarnă, pentru că iubesc vara, cerul senin și mai ales, căldura. Și totuși, dacă aș fi obligată să scriu un roman despre iarnă, l-aș intitula fără menajamente: „Criogenata” sau „Zăpadă pe băț cu aroma de căpșuni”. Titluri care spun totul despre relația mea cu iarna... o respingere sinceră, o lipsă de inspirație!

Integral în ficțiunea.ro

Adrian Ciocioman: Ne propunem să acordăm burse studenților din medii defavorizate

Interviu realizat de **Ciprian Handru**

Ai terminat doctoratul în 2024 la Facultatea de Filosofie a Universității din București. Ce ai publicat în acest an?

După doctorat, am lăncezit o vreme, fiind prea obosit să mai fac și altceva. Doctoratul m-a sleit de puteri mai mult decât mă așteptam. Apoi, mi-am pus la cale scrierile uitate în sertar, unele de foarte multă vreme. Am revăzut teza de doctorat publicată cu titlul *Metafizica de consolare. O perspectivă axiologică asupra trăirii în opera lui Emil Cioran*. Îi mulțumesc coordonatorului, domnului profesor Viorel Cernica, dumnealui a avut răbdarea și inspirația să mă îndrume și prefătează acest volum. În același timp, aveam de gând să lansez o serie succesivă de studii anuale despre Cioran. Am reușit să îi conving pe unii dintre cei mai importanți exegeți ai operei lui Cioran să se implice în acest proiect, oameni precum: Constantin Zaharia, Simona Modreanu, Marius Dobre, Viorel Cernica, Constantin Stoenescu. Astfel, e acum în lucru volumul colectiv *Studii cioraniene*. Trebuie să mai apară în publicațiile Academiei Române două articole: unul despre sinucidere în Grecia antică, parte dintr-un proiect personal mai mare despre conceptul de sinucidere în filosofie, *Studii de istorie a filosofiei universale*; un articol despre exegeza cioraniană o să apară într-un volum colectiv dedicat unuia dintre mentorii mei, prietenului meu, Marin Diaconu, ce ne-a predat ștafeta acum un an. În același timp, datorită Doinei Ruști, căreia îi mulțumesc, am

publicat câteva texte de proză scurtă în *Ficțiunea*.

Cum a luat naștere Fundația Duminicile filosofiei?

Într-o discuție telefonică diurnă, ne-am gândit că ar fi tare frumos să existe un eveniment de popularizare a filosofiei la care să putem merge săptămânal și să discutăm despre ideile care au cucerit lumea. Așa că ne-a venit ideea să facem chiar noi asta. Împreună cu Cristina Costache și Viorel Badea, membri fondatori ai fundației, am pus la cale evenimentele Duminicile filosofiei la cafeneaua Forma și încă se țin de aproape doi ani în fiecare duminică de la ora 17:00. De aici a plecat ideea fundației, ne-am gândit că sunt tare mulți copii și tineri care nu au privilegiul de a asista la dezbateri și prelegeri de acest fel, așa că această fundație este în primul rând înființată pentru ei. Apoi, ne-am gândit că sunt foarte multe lucrări din istoria filosofiei

românești care nu se regăsesc pe piața de carte. Un demers necesar, credem noi, este acela de a reda aceste lucrări publicului larg, în ediție critică. Cred că e important să avem în față istoria filosofiei românești, să luăm seamă de derapajele sau lucrurile fantastice zămislite de generațiile anterioare.

Ce invitați ai avut? Pe cine vreți să mai invitați?

În prima parte a proiectului, toate prelegerile și dezbaterile au fost întreținute de mine, iar odată ce a devenit cunoscut și relevant pentru viața culturală bucureșteană, am încercat să aducem invitați de seamă, reprezentativi pentru cultura noastră și pentru mișcările culturale contemporane. Mai întâi, am format o echipă de tineri doctori și doctoranzi care au prezentat teme din diverse domenii ale filosofiei: Andrei Bărbieru, Alexandra Sand, Bogdan Dumitrescu, Petruț Dinu, Laurențiu Fuiorea. Apoi,

au fost invitate personalități culturale precum: Doina Ruști, Roxana Dumitrache, Constantin Stoenescu, Daniel Nica ș.a.m.d. În viitor, o să continuăm să invităm personalități din mai multe zone de interes, n-aș vrea să dezvălui mai mult. Spre exemplu, este invitat curând domnul profesor Cristian Iftode, coordonatorul meu de licență și master, mentor căruia îi mulțumesc pentru că m-a inspirat.

Ce subiecte abordezi?

În general, avem teme din filosofie, de la etică și cum să trăim până la epistemologie și teoria cunoașterii. Oamenii sunt interesați de o plajă largă de teme și, contrar așteptărilor, nu se îmbulzesc doar când abordăm subiecte legate de viață, sunt la fel de curioși să afle și despre adevăr, știință, istoria filosofiei, antichitate sau romanticism. Încercăm să aducem în fața publicului teme cât mai diverse.

Cum crezi că va evolua Fundația Duminicile filosofiei?

Ne propunem să acordăm burse studenților din medii defavorizate, să avem cât mai multe evenimente în țară, să publicăm cât mai multe cărți în ediție critică ale marilor autori din istoria filosofiei românești. Mi-e greu să spun cum o să evolueze, însă pot spune că acest proiect a atras oameni din toate domeniile, dornici să ajute și să participe la proiectele noastre, și sper că o să avem un impact mare asupra spațiului nostru cultural.

Integral în ficțiunea.ro

Clarice 105. Ora stelei

Nicoleta Popa Blaniariu

Ora stelei este ultimul roman al lui Clarice Lispector. Despre fragilitate și marginalizare, despre refugiul în iluzie și, ironia sortii, dezmințirea ei. *Happy end* numai în mintea protagonistei, curmat brusc, într-un accident fatal. În culori mai aspre încă, pe care strălucirea de-o clipă le dezgolește prin contrast, e ceva din *Fetița cu chibrituri*, părăsind în ajunul Anului Nou, într-un vis feeric, nevoințe peste poate.

Îndată va fi ziua ei, a lui Clarice. A venit pe lume într-un 10 decembrie, acum o sută cinci ani, undeva în Ucraina. A scris tulburător în limba exilului, după ce părinții ei și cele trei fete au reușit să prindă un vapor care lăsa în urmă, la un ocean distanță, amenințarea pogromului. S-a stins înainte de a fi implinit cincizeci și șapte de ani, pe 9 decembrie, la Rio de Janeiro, unde locuia de o bună bucată de vreme. Steaua ei însă a continuat să lumineze.

Un personaj. O biografie dramatică, în care strălucirea și faima înfășoară trauma, dar nu o vindecă. O frumusețe enigmatică, o sensibilitate prin care trece zvârcolirea viului, torpilând, cu un clinchet nelineștitor, fraze cristal, de o limpezime amăgitoare, poliedrică. O scriitoare atipică, între cei mai prețuiți autori din Brazilia și cele două Americi. Scriitura ei are ceva din Cehov și *Doamna Dalloway*, fără a fi doar atât. În curgerea minimalistă a frazei, de o sofisticare fără fason, urcă tectonica subteranei. Incursiuni curajoase în bălțiri și străvezimi sufletești, incizate cu precizie de chirurg care scoate la lumină țesutul nevralgic. Mi-am amintit, citind-o, de „trupul sufletesc”, obsesia Hortensiei noastre. Tot în decembrie născută și ea, pe 8 ale lunii.

Hortensia își va găsi poate traducător care să-i facă

un pașaport de lumea largă. Clarice, în schimb, revine deja în topul preferințelor acestui secol. Sensibilitatea și scriitura ei par să se conecteze acut cu cititorii de azi. Ți se plimbă prin minte glamourul ei melancolic și privirea de Levant, trecând prin oameni și lucruri, dincolo de ceea ce se vede și se spune de obicei. M-a surprins nu o dată nonșalanța cu care ignoră ea îngrădirea uzanțelor. Fără grijă pentru tabuuri și convenții, înarmată cu o franchețe tandră și neiertătoare, Clarice ia urma adevărului, cu un fler de ogar care nu-și ratează prada.

„Prima dată când am avut în casă o maimuță a fost în preajma Anului Nou”.

E fraza care deschide un text al ei, *Maimuțe 1*, dintr-un volum de proză scurtă, formulă care lui Clarice îi vine mănășă. Anul Nou la Rio aduce caniculă, împușinarea apei și un dar neașteptat. „Era o căldură de foc – și atunci, mută de uimire, am văzut cadoul intrând pe ușă, deja mâncându-și banana”. E un pui ștregar de gorilă, să te ții răs și alte șotii. Va pleca în scurtă vreme, după cum a venit, într-un halou de tam-tam, momit de hărmălaia puștilor din favelă. În urma lui rămâne un gol,

Anul Nou sosește într-o casă din care lipsește ceva, haosul ghiduș și colorat al bucuriei, fără de care spiridușii sărbătorii nu se simt îmbiați să poștească înăuntru.

„În vlăguitul An Nou eu, cel puțin, am primit drept cadou o casă fără maimuță”, povestește mama. Trece prin vorbe o undă de tristețe și vinovăție complice – a ei, care nu s-a împotrivit plecării, ba dimpotrivă; a copiilor care bănuiau de la început cum se va termina totul, după ce și-au pus mama în fața faptului implinit și a unui cal troian cu zâmbet de maimuță năzdrăvană. Un cadou primit cu rezervă, înstrăinat până la urmă. Un alt dar apoi, oferit din nevoia de a reface „un lanț al bucuriei”, frânt din pripeală și neatenție. „M-am gândit la copii, la bucuriile pe care mi le dăruiau pe gratis, care nu aveau nicio legătură cu grijile pe care tot pe gratis mi le dăruiau, mi-am imaginat un lanț al bucuriei”. Așa încât „pe loc am cumpărat-o pe cea care purta numele Lisette”. Lisette e o minune care ține trei zile. O maimuță cât palma, o figurină vie de Tanagera, cu chip simian – „o femeie în miniatură”, cu „fustă, cercei,

mărgelă și brățară de baieană”, cu „oasele atât de delicate” și „o blândețe extraordinară”. O blândețe soră cu moartea, a celei care pleacă și se desprinde încet de toate. „Crezi că a murit cu cerceii în urechi?”, întreabă mezinul. „Tu semeni atât de mult cu Lisette”, își ia cel mare mama prin surprindere. „Și eu te iubesc”, răspunde ea. O strângere de inimă, peste casa bucuriei trece o presimțire cernită. Amintirea lui Lisette, numai dragoste și bunătate, e acolo s-o îmblânzească

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: Oscar Print
Distribuție: Librăriile Cărturești
și Librăriile Humanitas

© Ficțiunea

R E D A C Ț I A

Director: Șerban PAVLU.

REDACTORI:

Petre NECHITA,
Alina BAKO
Marius NICA
Adriana IRIMESCU,
Claudia COSTIN,
Ciprian HANDRU,
Paul-Daniel GOLBAN,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

CONSULTANȚI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 10 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985

